

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**HISTORICKÉ KOŘENY SOUČASNÉ
DEZINTEGRACE LIBYE**
Analýza vnitřních zdrojů

Filip Beneš

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra blízkovýchodních studií
Studijní program Mezinárodní teritoriální studia
Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce
HISTORICKÉ KOŘENY SOUČASNÉ
DEZINTEGRACE LIBYE
Analýza vnitřních zdrojů

Filip Beneš

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Jan Záhořík, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2019

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu bakalářské práce Doc. PhDr. Janu Záhoříkovi, Ph.D. za odborné vedení práce a za podporu a trpělivost při jejím vytváření.

Obsah

1	ÚVOD	8
2	SOUHRN POREVOLUČNÍHO VÝVOJE.....	10
2.1	Volby 2014	13
2.2	Druhá občanská válka	14
2.3	Libyjská politická dohoda	15
2.4	Události od roku 2018 po současnost	17
2.5	Generální volby 2019	19
2.6	Hlavní ozbrojené skupiny v konfliktu.....	19
3	VNITŘNÍ ZDROJE DEZINTEGRACE	23
3.1	Kmenové zřízení	23
3.1.1	Postavení kmenů za vlády Mu‘ammara Kaddáfího	24
3.1.2	Nejvlivnější kmeny v kontextu libyjského konfliktu	26
3.1.3	Tribalismus v porevolučním období	32
3.1.4	Problematika sebeidentifikace s institucí státu.....	33
3.2	Ropa jako dezintegrační faktor	35
3.2.1	Počátky ropného průmyslu.....	36
3.2.2	Závislost na ropě.....	36
3.2.3	Role kmenů v ropné problematice	37
3.2.4	Kyrenaika a ropa.....	38
3.2.5	Dualismus Národní ropné korporace (NOC).....	40
3.3	Islamismus	42
3.3.1	Proliferace politického islamismu	42
3.3.2	Spektrum islamistických stran.....	45
3.3.3	Islamistické politické strany.....	47

4 SHRnutí VÝZNAMU DEZINTEGRAČNÍCH FAKTORŮ PRO LIBYJSKOU SITUACI	49
5 ZÁVĚR	53
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	56
7 PŘÍLOHY	67
8 RESUMÉ	70

Seznam použitých zkratek:

BRSC	Benghazi Revolutionaries Shura Council
CBL	Central Bank of Libya
CNP	Central Nation Party
GNA	Government of National Accord
GNC	General National Congress
GPC	General People Congress
HoR	House of Representatives
ISIS	Islamic State in Iraq and Syria
JCP	Justice and Construction Party
LIFG	Libyan Islamic Fighting Group
LNA	Libyan National Army
LPA	Libyan Political Agreement
NFA	National Front Alliance
NOC	National Oil Company
NTC	National Transitional Council
PFG	Petroleum Facilities Guards
PC	Presidential Council
TMC	Tripolitan Military Council
UN	United Nations
UNSMIL	United Nations Support Mission in Libya
WICS	World Islamic Call Society

1 ÚVOD

Probíhající konflikt v Libyi je charakterizován jako boj celé řady ozbrojených skupin a aktérů, kteří jsou navíc rozděleni různými ideologickými, národními, regionálními, etnickými a kmenovými příslušnostmi. Tendence líčit konflikt jako soupeření mezi nacionalistickým a islamistickým táborem je velmi zjednodušené, protože má tendenci odvádět pozornost od jiných faktorů, které ovlivňují tamní vývoj.

Cílem této práce je zjistit, jakou povahu měly, či stále mají faktory, které vedly, a to již přímo, či nepřímo k dezintegraci Libye, započatou událostmi roku 2011, přičemž se budu zabývat právě obdobím od počátku revoluce až po současnost. Zaměřím se při tom na analýzu vnitřních faktorů, či zdrojů zmíněné dezintegrace. Na následujících stránkách přiblížím poměrně složitý politicko-historický vývoj, kterým Libye v minulosti prošla.

První kapitola zrekapituluje porevoluční vývoj a zdůrazní základní milníky post-revoluční situace v Libyi od smrti Mu'ammara Kaddáfího až po současnost.

Druhá kapitola se bude zabývat možnými vnitřními faktory, které stojí za současnou politickou, ekonomickou a také teritoriální dezintegrací země. Současně tato kapitola poskytne podrobnější analýzu zmíněných vnitřních faktorů dezintegrace, které se jeví jako nejpravděpodobnější příčiny současného neutěšeného stavu v této severoafrické zemi. Analyzované vnitřní faktory budou pro účely práce vybrány na základě zjevné uchopitelnosti a jejich častého výskytu v odborné literatuře a internetových zdrojích, jejichž autory jsou specialisté na libyjskou otázku zabývající se příčinami libyjské krize. V této práci jsou tudíž zmíněny a vysvětleny následující dezintegrační faktory: kmenová otázka (M. bin Lamma), problematika s využíváním ropných zdrojů (S. Arraf) a gradující islamistické tendence v libyjské politice (M. al-Katírí)

Třetí kapitola shrne význam a podíl jednotlivých zkoumaných dezintegračních faktorů, či jejich vliv na současnou libyjskou situaci, a to zejména z hlediska politického.

V současné době je poměrně obtížné najít relevantní zdroje, které se současným konfliktem v Libyi zabývají a vykazují dostatečnou míru objektivitu a důvěryhodnosti. Během psaní této práce budu čerpat jak z anglicky psaných zdrojů, tak i ze zdrojů psaných arabsky. V rámci této problematiky vykazuje mnoho lokálních libyjských pramenů značnou neobjektivnost, v závislosti na straně, která konkrétní zdroj informací poskytuje. Z tohoto důvodu se budu při psaní práce snažit symetricky vybírat relevantní zdroje z obou stran konfliktu. Přitom si budu řadu informací ověřovat z vícera zdrojů. Pro první i druhou část budu využívat zejména knižní zdroje v kombinaci s internetovými, které časově a tematicky pokrývají zkoumané období (2011–2019).

Práce využije metodu obsahové analýzy relevantních zdrojů.

Pro přepis arabských jmen, slov a geografických názvů bude zvolen klíč podle knihy Duchovní cesty islámu Prof. PhDr. Luboše Kropáčka CSc.¹

---

¹ KROPÁČEK, Luboš. Duchovní cesty islámu, s. 275.

2 SOUHRN POREVOLUČNÍHO VÝVOJE

Kořeny současné destabilizace Libye se dají datovat do počátků povstání v roce 2011. Hlavními katalyzátory vzniku revoluce byly demonstrace obyvatelstva, které se konaly z několika důvodů:

- a) Kolaps ekonomiky rentiérského státu, který garantoval umělou zaměstnanost. V reakci na to došlo ke zvýšení nezaměstnanosti, především u mladých lidí.
- b) zaostalost východní oblasti zvané Kyrenaika,
- c) dominový efekt související s vypuknutím arabského jara v sousedních zemích s požadavky na demokratizaci země.²

Ostrý zásah Kaddáfího složek podnítl vznik mnoha lokálních koncilů a ozbrojených skupin.³ Významnou postavou revoluce a poté následujících událostí je bezesporu Mustafa 'Abdul Džalíl, který předtím působil v Kaddáfího vládě jako ministr spravedlnosti. Již před arabským jarem byl znám svými protichůdné názory, za což nebyl moc oblíben. V únoru 2011 byl vyslán do Benghází uklidnit demonstranty. Zde však podal 21. února svou demisi a přidal se na stranu protestujících.⁴ 27. února založila exilová opozice Přejídný národní kongres (TNC) a do jeho čela byl posléze 5. března zvolen Mustafa 'Abdul Džalíl. Novým dočasným premiérem se stal Mahmúd Džibríl. Po definitivním svržení Mu'ammara Kaddáfího čelila Libye nebezpečnému mezirevolučnímu období. V tomto období se začínaly formovat prvotní myšlenky k obnově země. Z tohoto důvodu bylo nezbytné, aby společnost neopouštěla původní revoluční myšlenky a dosáhla obnovení státu v hranicích základních lidských hodnot. Po smrti Kaddáfího dne 20. října 2011 vyhlásil TNC přípravu pro nové volby, které se měly uskutečnit do 8 měsíců. V následujících dnech Džalíl deklaroval základní charakteristiky nového Libyjského státu. Současně odstoupil prozatímní premiér Džibríl,

² MEZRAF, K. Libya in Transition. In: *The new Middle East: protest and revolution in the Arab World*, s. 310

³ ARRAF, S. *The war report 2017. Libya: a short guide on the conflict*, s. 1

⁴ Libyan minister quits over crackdown - report. *Reuters* [online].

kterého následně nahradil doktor 'Abd ar-Rahím Kíb. Džibríl se již na začátku října nechal slyšet, že odstoupí, jakmile bude Libye osvobozena.⁵ V reakci na slibně se vyvíjející situaci otevřela EU zmrazené libyjské fondy, což napomohlo oběma stranám k bližší spolupráci.⁶

Na začátku ledna 2011 se stala Libye dějištěm bojů mezi zbývajícími sympatizanty Kaddáfího a přívrženci nové prozatímní vlády. Tato vláda začala na základě násilností aktivně zakládat nové ozbrojené složky včetně ústředního velení. Na scéně se objevily Libyjské ochranné jednotky (LSF) spadající pod Ministerstvo obrany a policie s bezpečnostními výbory, které spadaly pod ministerstvo vnitra. Rok 2012 byl pro Libyi znamením prvních svobodných voleb, což v praxi znamenalo vznik nových politických stran. V únoru byla vytvořena Aliance národních sil (NFA) vedená Džibrílem, která se profilovala jako uskupení několika politických stran. V závěsu byla v březnu založena Strana spravedlnosti a výstavby (JCP) pod vedením Mohammada Sawána jakožto odnož Muslimského bratrstva. Postupně byly založeny uskupení Strana národní fronty, Národně centristická strana, Unie pro domov a další drobné strany. Volby samotné měly proběhnout 19. června, ale nakonec byly na základě technicko-organizačních problémů přeloženy na 7. července.⁷ Historicky prvních demokratických voleb se i přes nejružnější výhrůžky a bojkotování zúčastnilo na 1,7 milionu občanů, což představovalo 61,58 % voličů. Největší úspěch přitom sklídila Aliance národních sil se svými 48,14 % hlasů, dále Strana spravedlnosti a výstavby s 10,27 % a Národně centristická strana se 4 %.⁸ Tyto strany ustanovily pod vedením Džibríla Všeobecný národní kongres (GNC), který nahradil původní přechodný TNC. Křehká koalice čelila rozkladným tendencím, jelikož názorově pestré skupiny měly rozdílné představy o vedení státu. V den symbolického data 11. září provedly ozbrojené milice útok na americký konzulát, jehož obětí se stal americký velvyslanec Christopher Stevens. Tato událost poodhalila neschopnost a bezzubost státu hlídat vlastní bezpečnost. Nízká institucionalizace a absence bezpečnostních složek vedly k zvyšování

---

⁵ Jibril vows to quit after Libya 'liberation'. *Al-Jazeera* [online].

⁶ ERDAG, R. *Libya in the Arab spring: from revolution to insecurity*, s. 33.

⁷ Libya elections postponed to July 7. *Gulf News* [online].

⁸ Election for Majlis al-Nuwab (Liyban council of deputies) 2012. *Election Guide* [online].

počtu extremistických skupin, s nimiž si vláda nedokázala poradit. V květnu oznámily Spojené státy americké a Velká Británie stažení své diplomatické mise z Libye z bezpečnostních důvodů. Tento krok později následovala většina států. Situace zašla až tak daleko, že dne 10. října 2013 byl unesen neznámými ozbrojenci z hotelu Corinthia libyjský premiér 'Alí Zajdán. Stalo se tak nejspíše v reakci na předchozí zatčení představitele libyjské Al-Káidy Abú Anase al-Líbího.⁹ Al-Líbí byl zatčen americkými speciálními jednotkami z důvodu odpovědnosti za útoku na americkou ambasádu v Nairobi roku 1998.¹⁰ Vláda nebyla schopna zajišťovat ochranu svých hranic, což vedlo v důsledku k nárůstu přílivu migrantů, pašování zbraní a drog ze sousedních zemí. V souvislosti se zhoršenou bezpečnostní situací se rozhodly Spojené státy americké, Velká Británie, Itálie, Francie a Turecko podpořit výcvik vládních ozbrojených složek. V březnu 2014 byl sesazen z popudu GNC premiér 'Alí Zajdán z důvodu neschopnosti se vypořádat s východními rebely. Východní povstalci obchodovali s ropou bez souhlasu Libyjské národní ropné společnosti (NOC). Situace eskalovala po odjezdu tankeru *The Morning Glory* plně naloženého 234 000 barely ropy. Zajdán původně vyhrožoval rebelům leteckým útokem, nicméně nakonec k ničemu nedošlo.¹¹ Očekávalo se, že po odchodu Zajdána nastane uklidnění situace. Místo něj dočasně převzal post premiéra 'Abd Alláh ath-Thíní. Regulérní hlasování o novém premiérovi se konalo 9. Června, kdy byl GNC zvolen Ahmad Ma'jtíq. At-Tání se neočekávaně odmítl vzdát svého postu a předseda GNC 'Izz ad-Dín al-'Awwámí prohlásil výsledky ve prospěch Ma'jtíqa za neplatné. Sporná situace vyústila v přítomnost dvou premiérů. Nejvyšší soud posléze zpochybnil výsledky hlasování a Ma'jtíqa sesadil. At-Tání vydržel ve své funkci do voleb v červnu 2014. Dne 16. května vystoupil generál Libyjské národní armády Chalífa Haftar s prohlášením o vzniku Aliance libyjské důstojnosti. Součástí vzniku aliance bylo spuštění operace Důstojnost, která měla za cíl zneškodnit islamistické militaristické skupiny v zemi. Zároveň

---

⁹ Al-hukúma al-líbiya tu'akkid ichtitaf ra'ís al-wuzará 'Alí Zajdún. *Al-Masrí al-Jawm* [online].

¹⁰ U.S. Raids in Libya and Somalia Strike Terror Targets. *The New York Times* [online].

¹¹ Libyan Prime Minister Ali Zeidan ousted. *Al-Arabia News* [online].

však také šlo o snahu zdiskreditovat vládu v Tripolisu, která byla označena za neschopnou cokoliv dělat se vzrůstajícím extremismem.¹²

2.1 Volby 2014

25. června se konaly, v pořadí již druhé, volby do parlamentu, kterých se zúčastnilo 42 % registrovaných voličů.¹³ Jednoznačným vítězem voleb se stala koalice proti Muslimskému bratrstvu a islamistům. Současně mělo dojít nově k transformaci GNC na Sněmovnu reprezentantů (HoR). Vítězům voleb poblahopřál i prezident Spojených států Barack Obama: „*Blahopřeji libyjskému lidu k výsledkům voleb nové Sněmovny reprezentantů, je to milník jejich odvážného úsilí v přechodu po čtyřech desetiletích diktatury k plné demokracii*“.¹⁴ Paradoxně došlo k situaci, kdy se poražené strany v GNC odmítly vzdát svých práv a uznat novou Sněmovnu reprezentantů. Jejich argumentem proti vítězům byla poměrně nízká účast, jelikož svůj hlas vhodilo pouze 630 000 voličů. Na jejich podporu hrstka znovuzvolených zástupců islamistických stran prohlásila GNC za jediné legitimní shromáždění a odmítla uznat nově vzniklou HoR.

K podpoření situace začala islamistická skupina Úsvit Libye okupovat mezinárodní letiště v Tripolisu, které bylo v držení Zintánských milicí loajálních Haftarovi a HoR. Úsvit dobyl letiště za cenu nesmírných ztrát 23. srpna 2014.¹⁵ Tato operace byla bezesporu výjimečná první zahraniční intervencí. Pět dní před dobytím letiště podnikly vzdušné síly Egypta a Spojených arabských emirátů letecký útok proti Misrátským milicím čímž vyjádřily jasnou podporu generálu Haftarovi a HoR. Po této vojensky náročné operaci bylo mezinárodní letiště definitivně vyřazeno z provozu, což dodnes brání rozvoji země. Po obsazení letiště se naplno projevil škody, ke kterým během bojů došlo. Zničen byl celý terminál včetně většiny přítomných letadel. Z bezpečnostních důvodů se rozhodla HoR přesunout do východolibyjského města Tobruk. GNC následně podnítila, aby Nejvyšší

¹² BELLAL, A. *The War Report: Armed Conflict in 2014*, s. 195.

¹³ Election for Majlis al-Nuwab (Libyan council of deputies) 2014. *Election Guide* [online].

¹⁴ Statement by the President on the Elections in Libya. *The White House* [online].

¹⁵ Islamist militias seize main Libya airport as conflict deepens. *Los Angeles Times* [online].

soud Libye přezkoumal výsledky červnových voleb, načež je soud prohlásil za protiústavní a výsledky anuloval. S tím ovšem HoR nesouhlasila a prohlásila: „*Tripolis je mimo kontrolu, ovládaný milicemi bez legitimacy, rozhodnutí soudu bylo přijato pod nátlakem.*“¹⁶. Neshody obou komor vygradovaly do fáze, kdy si založily vlastní armádní složky. GNC pojala za vlastní vojenskou organizaci Úsvit Libye a HoR se spojila s Libyjskou národní armádou (LNA) pod Haftarovým vedením. Úsvit Libye, podporovaný především milicemi z města Misráta, nadále kontroloval západ země včetně Tripolisu, zatímco Libyjská národní armáda kontrolovala východ země.

2.2 Druhá občanská válka

Libye byla v srpnu 2014 svědkem vzniku dvou vlád, což vedlo k prudké eskalaci násilí v zemi a zásadně znemožnilo fungování státu, včetně jeho jednotlivých aparátů. Této situace využily příhodně extremistické skupiny, které posílily své lokální postavení a staly se rostoucí hrozbou pro nestabilní stát. Tato situace zapříčinila fatální politickou krizi včetně sociálních a hospodářských otázek. Odhaduje se, že mezi červnem 2014 a srpnem 2015 bylo v nejrůznějších konfliktech zabito na 3700 lidí a přes 418 000 bylo donuceno opustit své domovy. Většině obyvatelstva bylo odepráno základních lidských potřeb, což vedlo k ještě rapidnějšímu poklesu životní úrovně. Problémy se týkaly především dostupnosti lékařské péče, dodávek elektřiny a pitné vody nebo školní docházky. Velkým problémem byla i poničená infrastruktura, která znemožňovala účinnější boj s radikalisty. Ekonomika země se stala zcela závislou na těžbě ropy, jejíž výkonost byla v té době na nižší úrovni.¹⁷ V říjnu 2014 navštívil Libyi generální tajemník OSN Pan Ki-mun, který vyzval k příměří a prohlásil: „*Jsem přesvědčen, že všechny problémy v Libyi lze řešit prostřednictvím dialogu. Nicméně chápeme, že cesta bude dlouhá a obtížná. Budování míru je vždy obtížné.*“¹⁸

Dalším problémem, který se objevil v Libyi v říjnu 2014, byl takzvaný Islámský stát (ISIS) jehož řady byly složeny především z navrátilců ze Sýrie.

¹⁶ Libyan court rules elected parliament illegal. *Al Jazeera* [online].

¹⁷ MOLESWORTH, T.; NEWTON, D. *UNDP – Libya: Instability and Insecurity in Libya.*, str. 3.

¹⁸ Remarks in Tripoli, Libya. United Nations [online].

Poprvé dal o sobě ISIS vědět na konci října dobytím pobřežního města Darna na východě Libye.¹⁹ Dalším činem plnícím titulky novin se stala demonstrativní poprava 21 zajatých egyptských Koptů na pobřeží moře. Již v průběhu roku 2015 dobyl ISIS město Sirta na západě Libye.

2.3 Libyjská politická dohoda

V říjnu roku 2015 inicioval zmocněnec OSN pro Libyi (UNSMIL) Bernardino León první schůzku zástupců GNC a HoR. Účelem schůzky měla být dohoda o spolupráci mezi zneprátelenými stranami. Předpoklady spolupráce byly nicméně oboustranně odmítnuty.²⁰ Podmínky opětovně revidoval premiér GNC as-Sarráďž a byly následně schváleny i OSN. Obě strany se znovu sešly v marockém as-Schírátu, kde nakonec 17. prosince podepsaly Libyjskou politickou dohodu.²¹ Dle článků dohody měla veškerá výkonná moc přejít pod nově vzniklou Prezidentskou radu (PC), Vládu národní dohody (GNA) a Nejvyšší radu státu (HCS). Současně mělo dojít v nejbližších 3 letech k vypsání nových voleb. Devítičlenná Prezidentská rada byla ustanovena jako nejvyšší orgán navrhuující ministry do GNA. Z HoR se měla dle plánu zformovat horní komora parlamentu a z GNC dolní komora.²² Většina států okamžitě uznala jako jediný svrchovaný orgán Libye právě nové PC, GNA a HCS. S okamžitou platností měla přestat být uznávána východní vláda s podporou HoR premiéra at-Thíního, která odmítla schválit v plném rozsahu pravomoci nově vzniklé GNA. Nejvyšší rada státu (HCS) byla ustanovena až na začátku roku 2016 jako nástupce GNC včetně většiny původních poslanců, čímž původní parlament zanikl.²³

Na konci července 2016 dosáhl PC dohody s bývalým ředitelem Stráže ropných zařízení (PFG) Ibrahímem Džadránem, jenž se zavázal

¹⁹ SILANDER, D.; WALLACE, D.; JANZEKOVIC, D. *Timeline: The rise of the Islamic State of Iraq and the Levant*, s. 23.

²⁰ Libyan officials reject UN-proposed unity deal with rival government. *The Guardian* [online].

²¹ Ageela Salah now supports UN-brokered Skhirat agreement: *Libya Herald* [online].

²² Libyan unity government moves to take power, asserting sole authority to rule. *The Guardian* [online].

²³ MEZRAN, Karim; VARVELLI, A. *Foreign actors in Libya's crisis*, s. 129.

znovu otevřít ropné terminály v Rás Lánúf a Sidra. Džadrán převzal kontrolu nad hlavními terminály ve východní Libyi v červenci 2013. Dohoda byla zprostředkovaná zástupcem kmenů Magháríba Sálihem Latjúšem. Oba se shodli na tom, že je nutné vyšetřit krádeže ropy, jelikož příjmy z černého prodeje náleží, dle článku 58 libyjské ústavy, státu.²⁴ Nicméně ani po této dohodě nebylo možné uvést terminály do provozu, čímž trčila především libyjská ekonomika. Dne 11. září zaútočila Haftarova LNA za podpory místních kmenů na oblast ropného pŕlměsíce a zmocnila se kontroly nad přístavy Sidra, Rás Lánúf, Burajqa a Zúwajtína. LNA oslovila Národní ropnou korporaci (NOC) a vyzvala ji k převzetí kontroly nad terminály. Během krátkého období byla obnovena funkce těchto zařízení včetně následného vývozu. Tato situace ještě více vyescalovala napětí mezi východní a západní částí země.

31. ledna 2017 se Misrátská vojenská rada zavázala k připojení k regulární armádě loajální k GNA. Do problematické situace zasáhla svým rozhodnutím Libyjská národní garda (LNG), která se přidala na stranu GNC. Zatímco na západě postupně narůstal spor mezi GNC a GNA, na východě země probíhaly autonomní vojenské operace pod vedením LNA. To vedlo předsedu GNA as-Sarradže ke svolání schůzky v Abú Zabí. Zde se setkal se zástupci HoR včetně Haftara a slíbil jim úpravu funkcí PC, se kterou HoR dlouhodobě nesouhlasil. O další skandál se postaral na tiskové konferenci v Alžíru ministr zahraničí GNA Mohammed Táhir Sijála, který slíbil Haftarovi ponechání funkce velitele armády výměnou za uznání vlády GNA. Tento slib však nebyl právně realizovatelný, jelikož článek 8 Libyjské politické dohody určoval jako vrchního velitele ozbrojených sil jedině Prezidentskou radu (PC). Sijála si navíc touto nabídkou velmi rozhněval vlastní spolustraníky a spřízněné milice.²⁵ Většina prozápadních lojalistů kritizovala především označení Haftara za vrchního velitele Libyjské národní armády. Podle nich

---

²⁴ Qabílat al-Magháríbat tuqariru isti'náf tasdír an-nift al-líbi. *Al-Arabíja* [online].

²⁵ Op-Ed: Libyan unity government foreign minister's claim creates trouble. *Digital Journal* [online].

nebylo přípustné, aby zastávala tento post, když sám nechává bombardovat libyjské obyvatelstvo.²⁶

2.4 Události od roku 2018 po současnost

Na jaře roku 2018 se vyrojily zprávy o možném úmrtí Chalífy Haftara, které však později vyvrátili jeho nejbližší spolupracovníci. Generál dle vyjádření prodělal mozkovou mrtvici, po níž se zotavoval v Paříži a následně se vrátil zpět o Libye.²⁷

Další důležitou událostí tohoto roku bylo propuštění Sajfa al-Isláma Kaddáfího, kterého od roku 2011 držely Zintánské milice. Neustálé spory s GNC a poté GNA vedly k průtahům s vydáním, čímž ho nedobrovolné věznění ochránilo před civilním soudem v Tripolisu. Ten ho mezitím odsoudil za vážné zločiny k trestu smrti v nepřítomnosti. Nakonec byl propuštěn na základě žádosti Tobrucké vlády, které vyhověly bezpečnostní oddíly batalionu Abú Bakra as-Sadíqa. Sajf al-Islám byl propuštěn na svobodu dne 9. června. Zintánské milice mu navíc zaručily beztrestnost a umožnily odcestovat ze země.²⁸

V průběhu roku pokračovaly intenzivní boje mezi LNA a milicemi Šúrá, které vyústily definitivním osvobozením města až v únoru roku 2019.^{29,30} Ve stejném měsíci zaznamenal Haftar několik zisků na jihozápadně země, během nichž ovládl značné území včetně saharských ropných polí. Mluvčí LNA komentoval ovládnutí těchto území slovy: *“aš-Šarara je kompletně bezpečná a připravená k těžbě... strážci PFG předali ropná pole dobrovolně*

²⁶ GNA Foreign Minister names Haftar army chief, receives wave of criticism. *Libyan Express* [online].

²⁷ Dead or alive, fate of Libya's warlord remains uncertain. *Libya Observer* [online].

²⁸ Abu Bakr al-Siddiq Battalion: Saif al-Islam is Free and Has Left Zintan. *Libyan Revolutionary Committees Movement* [online].

²⁹ Haftar's forces say seized Libya's Derna as they mutilate opponents' dead bodies. *Libya Observer* [online].

³⁰ Madžlis Šúrá al-Mudžáhidín Darnah byla militantní islamistická skupina operující ve městě Derna bojující jak proti LNA tak ISIS. Definitivně poražena LNA v únoru 2019.

našim jednotkám.“. Tento postup zaznamenala GNA a Národní ropná společnost velmi neblaze.³¹

S lokálními zisky se však LNA nespokojila a v březnu 2019 podnikla tažení pod názvem „Vítězný pochod“ proti Tripolisu. HoR si tím slibuje svržení vlády GNA a nastolení pořádku v zemi. Haftar před začátkem ofenzivy pronesl: „*Tripolise, slyšíme tvoje volání.*“, čímž chtěl nejspíše legitimizovat své počínání jakožto akt dobré vůle a nutné pomoci. Na toto konto varoval předseda GNA as-Sarrádž před odvetnou akcí. V boji proti generálovi mu přislíbily pomoc misrátské milice, které zatím vždy stály na straně Tripolisu.³² Důležitou skutečností je fakt, že mandát GNA byl od počátku podporován především OSN a západními zeměmi. HoR, potažmo LNA, je naopak podporována Egyptem, Spojenými arabskými emiráty, Ruskem a nejnověji také Saúdskou Arábií, která jej sponzoruje především finančně.³³ Dne 16. března varovali světoví politici před vznikem další občanské války, dojde-li k dobití Tripolisu Haftarovými jednotkami.³⁴ V rámci vyostření situace vydala východní vojenská prokuratura zatykač na předsedu PC a premiéra as-Sarrádže³⁵ z důvodu spáchání závažných zločinů proti státu.³⁶ Dá se předpokládat, že pozice okolo hlavního města budou velmi aktivně bránit zbytky západolibyjských milic, čímž se mohou boje velmi protáhnout. Územní ztráty GNA jsou však natolik veliké, že nejspíše bude nemožné dlouhodoběji vzdorovat tlaku protistrany. Ke konci dubna ovládala západní vláda pouze okolí Tripolisu a pobřežní pás s městy Misráta a Sirta.³⁷

³¹ Haftar forces takes Sharara Field, say Ready to Restart Production. *Libya-business News* [online].

³² Libya braced for war as Khalifa Haftar orders advance on Tripoli. *The Telegraph* [online].

³³ Saudi Arabia agrees to fund warlord Khalifa Haftar's war on Tripoli. *The Libya Observer* [online].

³⁴ Sijásijún dawljún: išitbákát Tarábulus tandhar bi harb ahlíja .. wa tahdhírat min tadchil adžnabí. *Al-Wasat* [online].

³⁵ Libyan army orders arrest of Faiz al Sarraj, number of military figures. *Egypt Today* [online].

³⁶ Al-Džajš al-libí ja'miru bi al-qabdu 'Alí Fájiz as-Sarrádž wa 'adad min al-askarjín. *Mobtada* [online].

³⁷ Live Universal Awareness Map of Libya. *Live Universal Awareness Map* [online].

2.5 Generální volby 2019

Součástí Libyjské politické dohody z roku 2015 bylo vyhlášení nových generálních voleb, kterých se budou účastnit zástupci HoR, Nejvyšší rady státu (HCS) a GNA. Generální volby si kladou za cíl zvolit zástupce parlamentu a zároveň vybrat nového libyjského prezidenta.³⁸ Původně avizovaný odhad počítal s volbami na jaře 2019,³⁹ nicméně současná vyhrocená situace s tažením LNA proti Tripolisu jarní termín zcela vyloučila. Nejbližší realizace voleb je tedy očekávána na podzim 2019. K překvapení všech stran ohlásil 19. března 2018 svoji kandidaturu Sajf al-Islám Kaddáfí pod hlavičkou Lidové fronty pro osvobození Libye.⁴⁰ Jeho kandidaturu napadl předseda Nejvyšší rady státu (HCS) Chálid al-Mašrí, podle něhož nemůže stíhaný člověk kandidovat. Sajf al-Islám se však obhajuje amnestií vydanou opoziční HoR, která mu na území Libye zaručuje beztrestnost.⁴¹

2.6 Hlavní ozbrojené skupiny v konfliktu

V této podkapitole bych rád zmínil několik největších a nejvlivnějších aktérů, kteří sehráli důležitou roli při formování nové libyjského státu po roce 2011.

Libyjská národní armáda (LNA): ačkoliv byla prohlášena jejím vůdcem generálem Chalífem Haftarem národní armádou Libye, na počátku se jednalo spíše o uskupení vojenských jednotek, Kaddáfího stoupenců, bývalých policejních důstojníků a různých kmenových nebo regionálních ozbrojených skupin. LNA vstoupila do popředí v polovině roku 2014 během Operace Důstojnost. V březnu 2015 jmenoval HoR Haftara náčelníkem štábu libyjské armády. V současné době (2019) ovládá LNA většinu Libye a je pokládána za jedinou ucelenou armádu v zemi.

³⁸ Libyan political agreemen, s. 10

³⁹ UN delegate to Libya: Elections will be in spring of 2019. *Libyan Express* [online].

⁴⁰ Sajf al-Islám al-Qadhdháfi ju'linu tarassuhahu li ri'ása líbjá. *Al-Masrí al-Jawm* [online].

⁴¹ Al-harák aš-ša'bí al-líbi: tarrašaha Sajf al-Islám Qadhdháfi li ri'ása Líbjá mutalib ša'bí. *Al-Quds* [online].

Zintánské milice: ozbrojené skupiny ze západolibyjského města Zintán. Jedná se o loajální skupinu k silám LNA. Jejich pozice utrpěly během operace Úsvit, kde přišly o oblast mezinárodního letiště v Tripolisu. Někteří členové se později připojili k takzvané Kmenové armádě za cílem konfrontovat Libyjskou koalici úsvitu. Milice sehrála významnou roli během dopadení a věznění Sajfa al-Isláma, kterého nakonec v červnu 2017 na žádost HoR a LNA propustila.⁴²

Síly Libyjský štít (LSF): jedná se o zastřešující koalici založené roku 2012 a spadající původně pod dohled GNC. Zpočátku byla tvořena třemi nezávislými divizemi: Východní, Střední a Západní štít. Východní štít tvořila skupina BRSC, střední Misrátská divize a západní Libyjská koalice úsvitu. Skupina je často spojována s islámskými extremisty a považována za teroristickou organizaci.

Misrátská třetí síla: skupina podléhající Misrátské vojenské radě, původně měla velmi blízko Armádě národní spásy vedené stranou Práva a pokroku (defacto Muslimské bratrstvo). Původně byla nasazena na jihu k uklidnění situace. Po těžkých bojích s LNA v roce 2017 se skupina stáhla k Misrátě a dnes tvoří oporu GNA.

Rada Šúra mučedníků Darny (DMSC): koalice džihádistických milic ve městě Darna, bojujících převážně proti LNA a ISIS. PO vyhnání ISIS z Darny na sebe upozornila skupina útokem na egyptské Kopty, což vyvolalo odezvu v podobě bombardování egyptským letectvem. Skupina působila v Darně až do počátku roku 2019, kdy byly poslední zbytky rozprášeny LNA.

Rada Šúra revolucionářů Benghází (BRSC): zastřešující organizace islamistických milic zahrnující původní Ansar, Raf'ulláh aš-Šahatí, Brigádu mučedníků 17. února a brigádu Libyjský štít 1. Hlavní náplní této zastřešující organizace byl boj s LNA. Po roce 2016 byla nakonec celá skupina potlačena a prakticky zanikla.

---

⁴² Viz. obr. 1 v příloze

Bengházské obranné brigády (BDB): vznikly v květnu roku 2016 za účelem podpory BRSC. Hlavním cílem skupiny je boj proti LNA, čehož se dopouští i sabotážemi. V roce 2018 provedlo BDB velké útoky na ropné terminály v Rás Lánúf a as-Sidr, čímž připravili Národní ropnou korporaci o značnou část příjmů.

Ansár aš-Šarí'a (ASL): radikální islámská skupina, která se původně jmenovala Katibat Ansar aš-Šarí'a v Benghází. Kvůli efektivnějšímu šíření svých myšlenek se přetransformovala na Ansar aš-Šarí'a v Libyi Prakticky se jednalo o vůdčí stranu BRSC. Její aktivity jsou propojeny s činností al-Ká'idy. Během střetů s LNA v roce 2017 zahynulo nejužší vedení, čímž se skupina prakticky rozpadla.

Islámský stát v Libyi (ISIS): první prezence této skupiny pochází z října 2014, kdy město Derna přislíbilo oddanost samozvanému Islámskému státu. Situace se otočila v roce 2015, kdy byl ISIS vyhnán DMSC. Poté následovalo dobývání pobřežní města Sirta, kde ISIS působil až do roku 2016. Zde byl poražen GNA a jejími spojenci z řad Misrátských milicí. V současnosti působí drobné buňky po celé zemi.

Libyjská národní garda (LNG): koalice milic vznikla v roce 2017 ze značné části misrátských a berberských milic. Skupina kontroluje spolu s GNA Tripolisko a jeho okolí.⁴³

Prezidentská Garda: jedná se o nezávislou ozbrojenou složku Prezidentské rady (PC), která vznikla roku 2016 a má za úkol kontrolovat úřední budovy, riziková pracoviště a další strategicky významné body.⁴⁴

Stráže ropných zařízení (PFG): početná ozbrojená složka založená po v říjnu 2012 k ochraně ropných zařízení.⁴⁵ Od roku 2013 obchoduje nekontrolovatelně s ropou, načež Národní ropná korporace osočuje

---

⁴³ ARRAF, S. The war report 2017: Libya: a short guide on the conflict. In: *The Geneva Academy* [online], s. 6- 8.

⁴⁴ Libya gets 'Presidential Guard'. *News24* [online].

⁴⁵ GRAWERT, E.; ABUL-MAGD, Z.. *Businessmen in arms: how the military and other armed groups profit in the MENA region*, s. 180.

PFG ze soukromého obohacování.⁴⁶ Během bitvy o Sirtu se zapojily jednotky PFG po boku misrátských milicí. Jednotky jsou také v alianci s BDB proti LNA.

Milice Tuaregů z Ghatu (TMG): tato ozbrojená skupina, složená z etnické komunity Tuaregů, byla založena v jiholibyjském městě Ghat. Tuaregové byli během arabského jara jednou z opor Kaddáfího režimu, když pomáhali v útěku přes hranice členům jeho rodiny. Po jeho svržení vytvořili vlastní ozbrojené milice, které bojovaly jak proti okolním arabským milicím, tak proti konkurenčním milicím Tebu. Do roku ovládali jižní ropná naleziště, postupně však o většinu území přišli. Tuaregové byli názorově velmi vyhraněni, část z nich kooperovala s Tobručskou vládou a část s Misrátskou radou. GNC, později GNA a misrátské milice poskytovali Tuaregům nezbytnou finanční i materiální podporu, která se s pádem Kaddáfího z jejich regionu vytratila.

Milice Tebu (TM): konkurující skupina TMG se vytvořila z etnické menšiny Tebu, což je národ obývající poušť mezi Libyí a Čadem. Příslušníci Tebu byli v předrevolučních dobách marginalizovanou a utlačovanou menšinou. Útlak ze strany Kaddáfího aparátu se posléze projevil v jejich postoji k revoluci. Tebu napomáhali rebelům obsadit nejdůležitější ropná pole na jihu země a tím odříznout režim od přísunu této komodity.⁴⁷ Nejvíce bojů vedlo Tebu s TMG o správu jižních ropných oblastí. V roce 2015 podepsali zástupci Tebu a TMG mírovou smlouvu v Dohá.⁴⁸ Milice se nakonec v roce 2019 spojily TMG a podpořily západem uznanou vládu GNA v boji proti LNA.⁴⁹

---

⁴⁶ Libyan Petroleum Guards Accused of Siphoning Oil. *Egypt Oil & Gas* [online].

⁴⁷ MUNDY, J. *Libya*, s. 14-16

⁴⁸ Taskforce deployed to S. Libya to end tribal clashes. *Anadolu Agency* [online].

⁴⁹ Tebu and Tuareg tribes unite under GNA umbrella to curb LNA advances in Southern Libya. *Libya Analysis* [online].

3 VNITŘNÍ ZDROJE DEZINTEGRACE

3.1 Kmenové zřízení

Vnitřní systém Libye byl od počátku postaven především na kmenovém regionálním systému.⁵⁰ Kmenová příslušnost hrála klíčovou roli nejen v životech běžných Libyjců, ale i během správy země a ve formování loajality. V Libyi se postupně vystřídaly kolonizační mocnosti Itálie, Velká Británie a Francie, posléze monarchie Sanúsí a Kaddáfího období. Nejlepší příklad kmenové kooperace byl odpor Sanúsíjovců vůči italské kolonizaci. Jejich kmen pocházel z východní části země. Tento systém přežil až do nezávislosti roku 1951, kdy byla vláda krále Idríse legitimizována na základě kmenových společenství. Kaddáfího režim usiloval o oživení kmenových aliancí, ale zároveň se toho snažil využít i ve prospěch své ideologie.

Dešifrovat kmenový systém je kvůli uzavřené povaze libyjské společnosti velmi složité. V současné době se na území Libye vyskytuje okolo 140 nejrůznějších kmenů.⁵¹ Již etymologie samotného názvu Libye odkazuje na kmen *Libu*, který se vyskytoval v dané oblasti již před několika tisíci lety. Podle něj odvodili Řekové jméno provincie *Libós*. Tribalismus, označovaný také jako *qabalíja*, odkazuje na metody sociální organizace prostřednictvím rodokmenu a společného původu. Staletí vývoje rozvinuly vlastnosti kmenové společnosti do značné složitosti. V zemi je hojnost kmenů rozptýlených po celé rozloze včetně malých enkláv. S příchodem arabských kmenů však došlo k částečnému útlumu jejich významu. Rodiny, které vznikly manželským svazkem například z obchodního důvodu, byly považovány za nově vzniklé kmeny. Tímto se společnost více štěpila, hierarchizovala a zároveň vytvářela sociálně-ekonomické vazby na okolní státy. Libyjská společnost je stejně jako ta arabská založena na tradičních identifikacích. Mezi ně patří například kmen, náboženství, místo původu. S tím je spojená i určitá společenská prestiž, kterou může ohrozit sebemenší přešlap vůči místním zvyklostem. Jakýkoliv nepřijatelný čin jednotlivce může

---

⁵⁰ Viz. obr. 2 v příloze

⁵¹ COSTANTINI, I. *Statebuilding in the Middle East and North Africa: the aftermath of regime change*, s. 37.

zásadním způsobem snížit reputaci jeho rodiny nebo kmenu. Tento jev pak může velmi citelně ovlivnit sociální i ekonomické postavení, které může vést až k vyloučení z místní společnosti.

Kmeny jsou prostředkem k získání privilegií, moci nebo k ochraně před bezprávím. Každý z nich se však odlišuje významem, postavením, silou nebo loajalitou k státu. Pro Libyjce je důležitým aspektem života náležet k určité etnické nebo kmenové společnosti. Definování identity se projevilo jako zásadní téma během občanské války po roce 2011. Důraz na kmenovou či městskou příslušnost se projevila již po nástupu Kaddáfího k moci. Ještě více se tento proces urychlil po zhroucení státu během revoluce. Pro mnoho obyvatel se kmen stal jediným útočištěm a zárukou bezpečnosti.

3.1.1 Postavení kmenů za vlády Mu‘ammara Kaddáfího

Během prvních let vlády se snažil Kaddáfí omezit moc kmenů. Jedním z prostředků bylo nové administrativní přerozdělení Libye. Ta byla původně členěna na základě lokálních kmenových rad, které historicky vznikaly po několik staletí. Současně došlo k personálním změnám, kdy byli zbaveni funkcí lokální šajchové, guvernéri a jejich rodiny. Nepsaná pravidla nahradil novými manželskými svazky a dosazováním jednotlivých členů kmenů do nejvyšších funkcí státního aparátu. Mnoho kmenů bylo donuceno rozbít místní spojení a přestěhovat se do jiných částí země. V rámci budování nové identity došlo částečně k výrazným společenským změnám. Loajalitu si získával pomocí zavazování si méně významných a chudých kmenů, kterým byl stát velmi štědrý. Naopak historicky nejvýznamnější kmeny byly postupně odsouvány a jejich význam byl značně marginalizován. Dalším krokem byla svatba Kaddáfího se svou druhou ženou Safijou Farkáš, která pocházela z níže postaveného kmenu na východě Libye. V rámci kmenové přestavby změnil Kaddáfí svou politickou strategii a dal absolutní prioritu systému sekuritizace dvěma směry:

- uzavření a radikalizace vztahů s opozicí jak interně, tak externě, jakož i se sousedními zeměmi,
- vznik kmenové fronty - druh kmenového bezpečnostního valu

a vytváření kmenových politických struktur k zajištění ochrany režimu.⁵²

V rámci přestavby společnosti a vytváření nového státu přesměřoval Kaddáfí vládu z původních institucí na Lidové komise, tzv. Vládu mas. Zde došlo opět k mnohým personálním změnám, kdy si začal předcházet především kmeny, které byly v hierarchickém vztahu spíše v nižších pozicích. Současně se také vyznačovaly odmítavým postojem k městské buržoazii. Naprosto novou zkušeností bylo decentralizování vlády a vytváření výborů Vlády mas, které měly za úkol nahradit politický i kmenový život. Kaddáfí nicméně ve své Zelené knize pojednává o tom, že kmen je především jednotný díky společné krvi a původu. Dále se zmiňuje o tom, že kmen je více než rodina. Jedná se o společenství rodin, které si vytváří vlastní kulturu, hodnoty a pravidla.⁵³ Největší zájem byl z jeho strany soustředěn na rozbití kmenových aliancí na Kyrenaice, které stále patřily mezi největší opory bývalého krále Idríse. Postupně však zájem o anti-kmenovou modernizaci upadl v zapomnění a Kaddáfí počal soustřeďovat moc členům kmenů Qadhdháfa, Warfalla a Magriha. S touto změnou názorů započal Kaddáfí budovat image kmenového národa. To se týkalo i jeho vnějšího vzhledu, jelikož vyměnil vojenskou uniformu za tradiční oděv. Znovu se začal zdůrazňovat kmenový původ a zvýšila se podpora Beduínů.

Loajální kmeny byly zárukou soudržnosti křehkého státu a vzpurných oblastí. Tito lojalisté bojovali ve jménu státu a jeho potřeb proti opozičním silám. Nejoddanější z nich mohli být vůdcem označeny za nestátní symbol moci, který nezávisle na zákonech vykonával dohled nad problematickými oblastmi. Kaddáfí uvažoval i nad myšlenkou svěřit kmenům moc nezávislou na zákonech nebo centrální vládě. Toto privilegium bylo podmíněno přímou účastí v kmenových konfliktech v geograficky odlehlejších oblastech, kde neměl stát možnost zmíněné problémy řešit. Tyto procesy uvrhával kmeny do rozkladného procesu. Kaddáfí v rámci posilování své pozice v 90. letech začal marginalizovat funkci státního aparátu a dával více důrazu na

---

⁵² DE BONA, G. *Human rights in Libya: the impact of international society since 1969*, s. 140.

⁵³ KADDÁFÍ, M. *Zelená kniha*, s. 46.

kmenovou politiku. V rámci těchto snažení vytvořil Čestný kodex, v němž představitelé kmenů slíbili loajalitu výměnou za vyšší moc.

3.1.2 Nejvlivnější kmeny v kontextu libyjského konfliktu

Kmenový systém je velmi složitý a obtížně dešifrovatelný. Původní rozdělení čítalo dva arabské kmeny Banú Sulajm na východě a Banú Hilál na západě, které původně pocházely z Arabského poloostrova. Ještě složitější je odhadnout počet a strukturu berberských kmenů, které se soustředily v oblasti Džabal Nafúsa. Nejasnost okolo Berberů je nejspíše způsobena dřívějším přehlížením a odsunováním nevyřešené berberské otázky. Více informací se objevilo až se současnou rostoucí emancipací Berberů. Pro zpřehlednění situace bych se rád zaměřil na kmeny podle jejich polohy a vlivu na moc.

3.1.2.1 Tripolisko

Nejvýznamnějším společenstvím této oblasti je kmen Warfalla, následovaný kmeny Zintan a Tarhúna. Kmen Qadhdháfa byl až do převzetí Kaddáfím malý bezvýznamný kmen okolo pobřežního města Sirta.

-Kmen Warfalla

Jedná se o největší a nejvýznamnější libyjský kmen, který dnes čítá přes 1 milion členů. Jeho původním místem je Baní Walíd, odkud se později rozšířil do celého Tripoliska. Během let 1975-1993 uzavřely kmeny Warfalla a Qadhdháfa alianční smlouvu o spolupráci, čímž se z nich stala vládnoucí hegemonie. Členové kmenu se na oplátku těšili vysokých státních i zahraničních funkcí. Tento systém provázaný s Kaddáfím však mnohým příslušníkům přestal vyhovovat, načež povstali roku 1993. Tato vzpoura však nebyla účinná a revolta mladých důstojníků byla Kaddáfím tvrdě potlačena. Následovala vlna zatýkání, poprav a kmen Warfalla upadl v nelibost ostatních spřízněných kmenů. Tímto také zanikl pakt mezi Qadhdháfou a Warfallou. Po krvavém potlačení protestů v Benghází se 20. Února 2011 přidal Warfalla společně s kmenem Zuwája na stranu revoluce.

V reakci na změnu postoje největšího kmene pronesl Sajf al-Islám projev v televizi varující před vznikem občanské války.⁵⁴

-Kmen Qadhdháfa

Tento kmen pochází z oblasti okolo města Sirta, nicméně jeho hlavní větve žijí v okolí Tripolisu a Běghází. Tento kmen se nikdy nevyznačoval přílišnou popularitou a mocí v porovnání s okolními společenstvími. Nehrál významnou roli během Osmanské říše ani v boji proti italské nadvládě, čímž nevstoupil v silnější potaz. Jeho chvíle nastala až po vojenském převratu vedeném jeho členem Mu'ammarem Kaddáfím v roce 1969. V rámci obav před dalším pučem se obklopil na nejvyšších funkcích lidmi ze svého kmene.⁵⁵

-Kmen Zintan

Kmen se nachází v okolí města Zintan, které leží v oblasti Džabal Nafússa. Město a jeho kmen získalo velké množství zbraní z opuštěných skladů Kaddáfího armády, čímž si dokázalo vybudovat vlastní paravojenské jednotky. Zároveň se rozhořel spor se sousedním kmenem Mašášíja, který nesouhlasil s přerozdělováním financí a vlivem Zintánských. Velkou vlnou nesouhlasu rovněž způsobilo držení Sajfa al-Isláma Kaddáfího, který byl 5 let držen v Zintánském vězení a nakonec 10. Června 2017 propuštěn na žádost Tobručké vlády. V roce 2014 došlo k připojení k alianci Důstojnost, která měla za cíl bojovat s islamisty. Po ztrátě mezinárodního letiště se jednotky stáhly zpět do oblasti Džabal Nafússa.

-Kmen al-Karághala

Toto společenství není dodnes jednoznačně uznáno ostatními kmeny a je spíše označováno za sdružení obyvatel lokality Misráta. Ovládá území při pobřeží včetně měst Misráta, Sirta, části Běghází a oblasti Tripoliska. Svůj nearabský původ odvozuje od potomků osmanských janičářů, kteří na území přicházeli v průběhu nadvlády Osmanské říše.

---

⁵⁴ FILIU, J. P. *The Arab revolution: ten lessons from the democratic uprising*, s. 16

Jejich předci se vyznačovali pestrým národnostním složením, v němž dominovali lidé z Balkánu, Kypru, Turecka nebo Řecka. Libye je společně Tuniskem a Alžírskem domovem velkého počtu příslušníků kmene al-Karághala.⁵⁶ Osmané posílali své jednotky na daná území již od 16. století, když čelili nájezdům Španělům. Následně se zde mnoho janičářů usadilo. Etymologie názvu pochází z tureckého slova *köle oğlo*, což znamená syn otroka.⁵⁷

Misráta se na počátku převratu roku 1969 spojila do aliance se sirtskou odnoží kmene Qadhdháfa. Je nutné poznamenat, že spojenectví bylo v jasné nerovnováze. Zatímco Misráta byla již po staletí vyspělým přístavním městem s významným ekonomickým a kulturním centrem, Sirta připomínala spíše zchudlou beduínskou vesnici nevalného významu. Zatímco stoupala společenská prestiž kmene Qadhdháfa, začaly se objevovat první trhliny původního spojenectví. Společným a také jediným ústředním tématem obou kmenů byl odpor proti původní monarchii. Tím však součet společných charakteristik těchto dvou kmenů končí. Největší rozkol nastal v ideových otázkách. Kmen Qadhdháfa chtěl následovat pan-arabismus pod vedením Násira, zatímco Misrátští viděli jediné východisko v socialistickém nacionalismu. Tyto přetrvávající neshody vůdtili arabským jarem, kdy se misrátská oblast přiřadila k největším odpůrcům Kaddáfího.

3.1.2.2 Kyrenaika

Východní Libye je známá svým rozmanitým kmenovým uspořádáním, které do značné míry ovlivňuje společenské a ekonomické oblasti.

-Kmen al-'Ubajdat

---

⁵⁵ Special Report: Libya's Tribal Dynamics. *Stratfor Worldview* [online].

⁵⁶ COLE, P.; MANGAN, F. *Tribe, security, justice, and peace in Libya today*, s.

⁵⁷ Al-Karághala: Al-'Uthmánijún al-Džazá'irún- les koroughlis, les ottomans Algériens. *Tribus Algeriennes* [online].

Tento kmen je složen z 15 menších kmenů, které dominují celé Kyrenaice. Jejich význam narostl během ochrany náboženského řádu Sanúsíjovců, což je později vyneslo do čela armádních složek.

-Kmen az-Záwija

Tento kmen sice nepatří k největším kmenům v zemi, nicméně ovládá důležité území, obzvláště ropná pole v oblasti al-Kufra. V minulosti zastával kmen anti-státotvorný postoj bez dominantních osobností a s důrazem na svobodu. Az-Záwija patří primárně mezi xenofobní kmeny. Jejich základním rozpoznávacím rysem je spíše nomádský styl života v oblastech okolo města Zuwája a al-Kufra. Na svých ropných polích zaměstnávají především Tebu obyvatelstvo. Během útoku bezpečnostních složek na protestující v roce 2011 podpořil kmen protesty zastavením ropovodů do Tripolisu, čímž využil své strategie ve prospěch revoluce.

3.1.2.3 Fezzán

V této oblasti operovali od počátku arabské nomádské kmeny, jejichž obživa spočívala z výnosu obchodních stezek. Osmanská říše se snažila od počátku kontrolovat přeshraniční obchod na Sahaře, k čemuž jí dopomohl vznik aliance kmenů Awlád Sulajmán, Qadhdháfa a Warfalla. Tato aliance se znovu obnovila během bojů proti italské kolonizační správě. Ve Fezzánu se nachází zhruba 9 kmenů Awlad Sulajmán, Warfalla, Al-Hasswna, Magáriha, Qadhdháfa, Tebu, Tuareg and Fazzazna. Mezi nejvýznamnější však patří pouze Awlad Sulajmán, Magariha a Tebu.

Kmen al-'Ubajdát

Tento kmen se skládá asi z 15 drobných kmenů a ovládá území okolo města Tobruk. V minulosti býval spojencem Kaddáfího. V roce 2011 vypověděl kmen oddanost Kaddáfímu, díky čemuž přišla vláda o Benghazi.

Kmen al-‘Awáqír

Původně aristokraticky založený kmen, který měl blízko k bývalému králi Idrísovi. Po roce 1969 byl zbaven funkcí a považován jako levná pracovní síla. Během expanze ropného průmyslu se valná část přestěhovala k Běnhází. Část kmene však stále přežívá nomádkým stylem života. Během operace Důstojnost se kmen připojil k Haftarovým jednotkám v boji proti Ansar aš-Šarí‘a samozvanému Islámskému státu.

Kmen Awlad Sulajmán

Dominantní kmen jiholibyjského města Sabha, jehož význam vzrostl za Osmanské říše. Během vlády Kaddáfího však došlo k velkému úpadku na úkor preferovanému kmeni Qadhdháfa. Nejspíše z těchto důvodů se během arabského jara spojil Awlad Sulajmán s milicemi z Misráty a podnítil vznik protestů v jiholibyjských regionech, kde k jeho největším protivníkům patřil kmen Tebu.

Kmen Magariha

Původně bezvýznamný kmen, jehož společenská prestiž se zvýšila za období Kaddáfího vlády. Členové zastávali post v bezpečnostních složkách státu. Současně s Waefallou a Qadhdháfou patřila Magariha mezi nejzarytější zastávce Kaddáfího moci.⁵⁸ Z jeho řad pochází bývalý nejvyšší velitel tajných služeb ‘Abdalláh as-Senúsí, jenž byl zároveň Kaddáfího švagrem.⁵⁹ Během povstání v oblasti Sabha zachovával kmen loajalitu a úzké spojení s kmenem Qadhdháfa.⁶⁰

⁵⁸ BASSIOUNI, M. Ch. *Libya, from repression to revolution: a record of armed conflict and international law violations*, s. 811.

⁵⁹ JEBNOUN, N. *Modern Middle East authoritarianism: roots, ramifications, and crisis*, s. 131.

⁶⁰ SMITH, Henry. The South. In: *The 2011 Libyan uprisings and the struggle for the post-Qadhafi future*, s. 181.

Kmen Tebu

Tento převážně černošský kmen obývá primárně okolí pohoří Tibesti. Jejich konexe nejsou omezeny hranicemi a zasahují do okolních států jako je Čad nebo Niger. Velké množství nových členů Tebu přišlo do Libye právě z těchto oblastí za vidinou zbohatnutí při spolupodílení se na těžbě ropy. Velká část populace se živí pašováním surovin, ropy nebo migrantů mezi okolními státy. Výjimkou není ani obchod s drogami, alkoholem nebo se zbraněmi. Kmen měl v minulosti spory s Awlad Sulajmán, se kterým válčil o město Sabha. V praxi je kmen svou loajalitou velmi flexibilní. Z počátku spolupracoval s východní vládou a Haftarem, kterému pomohl dobýt část jižních držav. Později se z pragmatických důvodů připojil ke Štítu Libye a přísahal věrnost misrátským milicím.⁶¹

-Tuaregové

Tuaregové jsou historicky kočovné a patriarchální společnosti, jejichž výskyt je možný sledovat v celé oblasti Sahary. Jejich jazykem je dialekt Berberštiny zvaný *Tamašeq*. Tuaregská území jsou rozdělena do různých konfederací. Vládu uvnitř společnosti zajišťuje rada starších. Tuarežské konfederace bývají často nazývány sultanáty. Do území Libye zasahuje sultanát Ázqar.⁶²

V 70. letech v souvislosti s rozvojem těžby ropy mnoho Tuaregů začalo provozovat pašeráctví a převaděčství. Kaddáfí si uvědomoval jejich potenciál, proto je pozval do země za účelem zlepšení životní úrovně. Po příchodu však část z nich rekrutoval do pansaharské ozbrojené organizace zvané Islámská legie. Kaddáfí navíc založil Lidovou frontu pro osvobození centrální Sahary společně s podporou vysílání rozhlasu v řeči *Tamašqu*. Součástí příprav bylo vytvoření

---

⁶¹ BEN LAMMA, M. *The Tribal Structure in Libya: Factor for fragmentation or cohesion?*, s. 22.

výcvikového tábora pro Tuaregy v Baní Walíd. V následujících letech se však od nich odvrátil. Pod Kaddáfího vedením byli nuceni násilné arabizaci, přestože se mnoho vlivných politiků včetně Kaddáfího neprávem prohlašovalo za Tuaregy. Města na jihu trpěla nedostatkem zájmu ze strany Tripolisu, což se projevovalo v jejich vybavenosti. Mnoho mladých Tuaregů nemělo zaměstnání a tak bylo nuceno vstupovat do bezpečnostních složek. Po vypuknutí arabského jara se část Tuaregů přidala na stranu revolucionářů včetně velvyslance v Mali Músy al-Koni. Druhá část zůstala věrná Kaddáfího stoupencům a aktivně jim pomáhala. Po vyrabování zbrojních skladů odjeli někteří bojovníci do Mali, kde se pokusili založit si vlastní stát Azawad. V současnosti operují na jihu Libye ve městech Ubari a Sabha. Se sousední menšinou Tebu uzavřeli Tuaregové okolo roku 1894 smlouvu *midi-midi*, která vymezuje podmínky obchodu a území pod vlivem. Tato dohoda vypršela po roce 2012, kdy se vlivem násilností objevily problémy i mezi jižními sousedy.⁶³ V současnosti se mnoho Tuaregů stěhuje z nehostinných oblastí Sabhy do severolibyjských oblastí. Jednou z nich je například Ziwára, kde se usazují Tuaregové a snaží se nacházet práci. Zdejší oblast je navíc osídlena převážně Berbery, kteří mají jazykem i původem k Tuaregům blízko.⁶⁴

3.1.3 Tribalismus v porevolučním období

Tribalismus je, narozdíl od sousedních zemí, pevně spojen i s libyjskou politikou.⁶⁵ Arabské jaro v Libyi bylo do mnohé míry velmi specifické a rozdílné od okolních zemí. Většina obyvatel Libye byla špatně placená a zaměstnaná převážně ve státním sektoru. I přes garantované

---

⁶² Tuareg Confederacies & Territories. *Temehu* [online].

⁶³ Insecurity and Governance Challenges in Southern Libya. *Carnegie Endowment for International Peace* [online].

⁶⁴ Libya's Tuareg find a new home in coastal Amazigh enclave. *Middle East Eye* [online].

⁶⁵ SCHNELZER, N. *Libya in the Arab Spring: The Constitutional Discourse since the Fall of Gaddafi*, s. 43

výhody se nedařilo plně dodržovat sliby a obyvatelstvo nepociťovalo dostatečnou satisfakci. Protesty proti Kaddáfímu původně nepožadovaly pád režimu, ale urychlené a rozsáhlé ekonomické reformy zastaralého systému, dodržování lidských práv a zlepšení životní úrovně. Přestože Libyjská ekonomika po letech stagnací rostla, její růst zaznamenala pouze hrstka nejvyššího aparátu. Na rozdíl od Tunisu či Egypta se libyjské protesty velmi rychle přelily do násilných potyček, které se roznesly po celé zemi. Stovky místních konfliktů a neschopnost kompromisu se nakonec zvrhly v občanskou válku, jejíž intenzitu podpořilo svržení režimu za pomoci mezinárodní koalice. Zatímco ani po letech se nedokázal objevit žádný státotvorný prvek, společnost se znovu upnula k jediné původní identitě, čímž jsou právě kmeny. Kmenové vlivy hrály klíčovou roli na obou stranách konfliktu a také jej od počátku formovaly. Nové kmenové aliance se vytvořily především pod záminkou svrhnout režim. Domorodí vůdci a představitelé kmenů jsou zkušenými zprostředkovateli konfliktů a velmi dobře se orientují v místních zvycích. Znalost místních poměrů a společenská autorita jim vynesly vůdčí pozice v místních přechodných radách.

3.1.4 Problematika sebeidentifikace s institucí státu

Tribalismus je politická idea založená na tradičních hodnotách, která je obecně ze své povahy proti státu a jeho základním principům. Urbanizací, institucionalizací a vývojem se však tato idea narušila. Eroze kmenového systému trvá již přes sto let, nicméně nejvíce byla urychlena za vlády Kaddáfího. Je důležité podotknout, že mezi státem a kmeny vznikl zvláštní vztah, který vyhovoval vzájemně oběma stranám. Žádný z kmenů nebyl předtím schopný dokonale ovládnout celé území a monopolizovat své postavení. Historicky jakákoliv snaha o vybudování státu narazila na tvrdý odpor vlastních kmenových struktur. Bylo to způsobeno především tím, že předchozí správu Libye vykonávaly většinou cizí mocnosti bez domácího podílu na moci. Zásadní vliv v oblasti měla Osmanská říše, která během své vlády dodala exkluzivitu několika prominentním libyjským rodinám. Ty se pak staraly o výběr daní, kontrolu obchodu a vojenskou službu. Tímto milníkem se začala utvářet další elitní vrstva společnosti, u které nebyla podstatná

kmenová prestiž, ale její funkce v rámci řízení a správy provincie. To zamíchalo rozložením sil a původními mezikmenovými vztahy, které se vyznačovaly svou složitostí. Zásahy Osmanské říše dovolily položit základy ke vzniku prvních politicko-sociálních struktur, které se profilovaly jako vedoucí složky pro budoucí stát. Velmi ostrým zásahem však byla italská kolonizace, která zlikvidovala všechny drobné zárodky moderní společnosti a uvrhla zemi o několik desetiletí zpět. Všichni Libyjci museli opustit státní správu a na jejich místa byli dosazeni pouze italská rezidenti. Tímto zásahem přišli Libyjci opět o kontrolu nad svou zemí, což vedlo k návratu a většímu upnutí na původní kmenové zřízení.

Kaddáfí se sice v pozdějších letech profiloval jako tvůrce nového národa, nicméně jeho snahy spíše poukazovaly na vznik neotribalismu. Během několika let dokázal odklonit moc od historicky významných kmenů k těm spíše méně významným nebo konkurenčním. Do hry vstoupila také ropa, která sloužila jako novodobá komodita nahrazující původní obchodní charakter kmenů. Kaddáfí si potřeboval předcházet především kmeny sdružující se v ropných oblastech. Právě tyto kmeny bývaly v minulosti spíše slabší a chudší, než politicky významné kmeny například v severní Kyrenaice.⁶⁶

Proces polarizace vytvořil politickou krajinu s mnoha klíčovými centry, jejichž periferie se považují za centra moci. Vznik těchto center se jeví jako jedna z příčin zhroucení státu v roce 2011, kdy toto prázdné místo vyplnily kmenové struktury. Země se rozpadla na několik samozvaných kvazi-států, které nezávisle spravují svá území a jejich politika se snaží především uspokojit vnitřní potřeby a výhodná spojení. Roztříštěný charakter vlády a militantních skupin je umocněn křehkou strukturou nejrůznějších dohod. Největším problémem země bylo vytvoření nerovnováhy mezi bývalou vládou a desítkami revolučních výborů ve formách místních nebo vojenských rad. Chybějící zastřešující vedení a nemožnost tyto skupiny kontrolovat vedlo ke vzniku totálního chaosu. Po definitivním odstranění státní moci došlo ke vzniku vakua, kde se začaly rozdmýhávat rozpory mezi

---

⁶⁶ VANDEWALLE, D. *Libya since Independence: Oil and State-building*, s. 187

revolucionáři samotnými. Současně se začaly hlásit o slovo kmeny, které chtěly obnovit své původní dominantní postavení z předchozích období.

Samotní obyvatelé regionu se názvem Libyjci nikdy nenazývali. Občasně se však vyskytovalo pojmenování Tripolitánci podle dané provincie.⁶⁷ Ruský historik Lutsky se k dané problematice vyjádřil takto: *„Starověcí Řekové nazývali Libyí celou severní Afriku, zatímco Italové použili název k pojmenování zbylých provincií mezi Tuniskem a Egyptem: Tripolisko, Fezzán a Kyrenaika. Každá z těchto tří provincií měla svůj vlastní historický vývoj již od středověku: některé části byly více pod vlivem Egypta a Tripolis byl úzce spjatý s Tuniskem...“*⁶⁸.

3.2 Ropa jako dezintegrační faktor

Občanské války se nejčastěji vyskytují ve státech, které nemají dostatek prostředků potřebných k udržení základních institucí, správy a veřejných služeb. Libye však byla ve srovnání s mnoha jinými rozvrácenými zeměmi bohatá. Relativně vysoká úroveň příjmu na obyvatele predikovala Libyi jako dobrého kandidáta na snadný přechod z porevolučního období do ekonomické aktivity. Očekávalo se, že to usnadní stabilní přechod k míru a sníží finanční zátěž mezinárodní pomoci. Bohatství a poměrně dobře vzdělaná populace dávaly naději ke vzniku produktivního průmyslu a zaměstnání, které by zároveň usnadnilo odzbrojení a reintegraci všech složek státu. Nicméně na očekávané poválečné hospodářské oživení Libye nedošlo především kvůli napjaté politické situaci a nedostatku bezpečnosti. Produkce ropy se rychle obnovila na téměř předválečnou úroveň, ale rostoucí nejistota se ukázala jako hlavní překážka nových hospodářských reforem. Násilí odvrátilo pozornost vlády, zatímco vyděsili zahraniční pracovníky a investory, kteří byli jedinou hospodářskou stabilitou země. Po určitou dobu byla ekonomika Libye schopná přežít na tržbách z ropy. Nicméně několik měsíců po smrti Kaddáfího dovolil vnitřní chaos a slabost libyjského státu převzít gangům a různým samozvaným milicím kontrolu nad těžebními zařízeními. Tato situace vedla k prudkému poklesu produkce ropy

⁶⁷ Líbjá: Innahá marhalatjhz biná' ad-dawla: Mohammad Džabar al-Ansarí. *Wattan* [online].

⁶⁸ FAROUN, S.; LUTSKY, V. *Modern History of the Arab Countries. MERIP Reports*, s. 22-25

na nebezpečně nízkou úroveň. Je to jeden z důkazů, jak zranitelná byla skutečně ekonomika.

Energetické zdroje jsou pro Libyi velmi dvojsečným faktorem. Na jedné straně tvoří ekonomickou nezávislost a osvobozují od hospodářských omezení, kterým některé poválečné země čelí. Na druhé straně libyjské ropné bohatství způsobilo problémy, ať už neočekávané nebo předvídatelné. Výskyt ropy výrazně podmiňuje působení mezinárodních aktérů a jejich vliv na libyjskou politiku. Relativní bohatství Libye také zakrylo zaostalost a slabost libyjských hospodářských institucí a veřejné správy. Ekonomika je přespříliš zavázána ropnému průmyslu. Pokud se nezlepší podmínky pro soukromé podnikání a ekonomika nebude diverzifikována, dojde brzy k dalším problémům.

3.2.1 Počátky ropného průmyslu

Od nezávislosti v roce 1951 prošla Libye různými obdobími, jejichž politika byla značně kontrastní. Každá perioda do jisté míry formovala ropný průmysl. Ropa byla objevena v Libyi v padesátých letech, což donutilo americké a britské společnosti začít soupeřit o získání největšího podílu na těžbě. Tyto firmy většinou rozvíjely místní infrastrukturu včetně silnic a výstavby letišť. Většina společností opustila Libyi poté, co Kaddáfí nařídil znárodnění ropného sektoru. Národní ropná korporace (NOC) byla založena v roce 1970 a od té doby předsedá nejrozličnějším těžebním společnostem. Relativní období stability a růstu ukončila revoluce v roce 2011, která svrhla Kaddáfího. Od roku 2011 došlo k zabití několika pracovníků tohoto odvětví, což donutilo ropné společnosti a zahraniční odborníky, aby přerušili svou práci a opustili Libyi.

3.2.2 Závislost na ropě

Ekonomická aktivita se během války prudce snížila, hrubý domácí produkt (HDP) za rok 2011 klesl o 60 procent oproti stavu z roku 2010. Velká část tohoto propadu byla způsobena tím, že těžba ropy klesla z 1,77 milionu barelů denně na pouhých 22 000. Libye navíc čelila mezinárodním

ekonomickým sankcím uloženým OSN. Důležitým aspektem obou občanských válek byly minimální ztráty a poškození ropné infrastruktury, čímž byla zajištěna alespoň minimální kontinuální produkce této komodity. I když se NATO vyhnulo cíleným útokům na libyjskou ropnou infrastrukturu, výroba prudce poklesla v důsledku bojů. Libye má zásoby ve výši 47,1 miliard barelů, což ji řadí na přední příčku zemí s největší rezervami v Africe a mezi deseti největších celosvětově.

Libyjské ropné bohatství má nejen výhody, ale představuje také dlouhodobá rizika, zejména pokud jde o budování demokratických institucí. Je-li ropné bohatství země velké a kontrolované státem, existují značné tendence ke vzniku korupce podporované jednotlivými zájmovými skupinami. Kontrola ropných zdrojů se nyní stala faktorem regionálního napětí. Obsazení ropných zařízení milicemi v roce 2013 způsobilo opětovný pokles těžby na poválečné minimum 160 000 barelů denně, což stálo libyjskou vládu 130 milionů dolarů na ztrátách z příjmů.⁶⁹ Premiér Zajdán vyhlásil zatykač na osoby okupující ropné plošiny a prohlásil: „*Nedovolím, aby někdo dlouho držel Libyi a její zdroje jako rukojmí těchto skupin.*“⁷⁰

3.2.3 Role kmenů v ropné problematice

Ropné přístavy jsou od počátku války centry konfliktů a staly se hlavní kořistí různých milic včetně extremistických skupin. Oblast ropného půlměsíce, která leží mezi městem Adždabíja západně od Běnhází a Sirta východně od Tripolisu, byla nejvíce postižena zhoršením bezpečnosti v Libyi. Blokáda přístavů trvala přes tři roky. Během této doby se projevil výzvy, aby se východní region bohatý na ropu odtrhl od zbytku Libye. Jedním z vůdců této revolty byl Ibrahím Džadrán z kmene al-Magháriba, který se objevil na scéně jako velitel Stráže ropných zařízení (PFG). Jeho kmen sídlí v severních a centrálních oblastech exportu ropy. Olejový srpek je nejvýraznějším libyjským ropným regionem, ačkoli jeho správné jméno je „Sirtská pánev“. Zahrnuje více než 15 ropných polí, které mohou produkovat

⁶⁹ CHIVVIS, Ch. S.; MARTINI J. *Libya after Qaddafi: lessons and implications for the future*, s. 53-59

⁷⁰ In Libya, Unrest Brings Oil Industry to Standstill. *New York Times* [online].

okolo 250 000 barelů za den a jsou velmi lukrativní pro zahraniční spoluúčast. Většina polí se nachází v pouštní oblasti jižně od města Adždabíja a rozšiřují se až do oblastí al-Wahat.⁷¹ Mezi významné kmeny v oblasti patří al-Magháriba, al-'Ubajdat, al-Minfa, al-Qatán, al-Awághir, az-Zuwája a Tebu. Džadrán a jeho milice byly vyhnány Libyjskou národní armádou (LNA), které velel Chaífa Haftar.

Konflikt o jihozápadní ropné pánve zuří mezi místními kmeny od pádu Kaddáfího režimu. Tyto kmeny nesouhlasí se současným monopolem tobrúcké a tripoliské vlády, které profitují z příjmů, ale do oblasti nic nevrací. Jih trpěl častými výpadky proudu, nedostatkem základních potřeb a paliva, přestože leží na obří ropné pánvi Murzuq. Místní lídři proto hledali zahraniční investory v této oblasti a evropské společnosti soupeřily o to, aby se tam dostali. Různé jižní kmeny včetně Awlad Sulajmán, Qadhdháfa, Tebu a Tuareg kmeny v minulosti soupeřily o nadvládu nad nalezištěm Murzuq. Lokalita se může chlubit významným ropným polem Šarara, které dokáže vyprodukovat přibližně 500 000 barelů denně a pole al-Fíl, které může produkovat až 125 000 barelů za den. Pole byla využívána v 80. a 90. letech různými společnostmi z Velké Británie, Itálie, Francie, Rumunska, Rakouska a Jižní Koreje. V současné době se západní mocnosti, včetně Francie, Británie a Itálie, snaží získat největší podíl regionu.⁷²

3.2.4 Kyrenaika a ropa

Již od počátku konfliktu měla východní část Libye, zvaná Kyrenaika, tendence k osamostatnění. Bylo to způsobeno především vládou Kaddáfího, kdy docházelo k soustavnému znevýhodňování místních kmenů, které ideologicky i nábožensky patřily k súfistickému řádu Sanúsíja. Dalším důvodem byla úloha východních kmenů, které představovaly významnou oporu králi Idrísovi. V roce 1970 byl na základě údajného připravovaného puče zatčen korunní princ Ahmad Zubajr as-Sanúsí, čímž se vláda zbavila

⁷¹ Viz. obr. 3 v příloze

⁷² Exclusive - Libya: The Battle for Oil. *Asharq al-Awsat* [online].

největšího nepřítele na východě. Současně se však 70 % veškerých ropných nalezišť nacházelo přímo na Kyrenaice, která nebyla novému zřízení příliš nakloněna. Z tohoto důvodu potřeboval Kaddáfí snížit moc nejmocnějších kmenů a zapojit do vlády méně významné loajální kmeny, které by v regionu vytvořily jeho oporu. V rámci centralizace moci začala oblast Barqa společně s Bengházím zaostávat na úkor Tripolisu. Jedním z důvodů bylo přerozdělování zisků z exportu ropy, jelikož produktivní východ dostával jen menší část. Kaddáfí v rámci posilování své moci soustředil většinu prostředků do západních částí, zatímco východ dostával minimum.⁷³ Na tento fakt si Kyrenaika dlouho stěžovala, nicméně marně.⁷⁴ V roce 2009 přislíbil Kaddáfí pod tlakem společnosti reformy a slíbil každému občanu podíl z exportu ropy.⁷⁵

Současným problémem je přerozdělování zisku v rámci dvojvládí, na což doplácí nejvíce jižní kmeny. Ty si dodnes stěžují na neférovost přerozdělování dividend, jelikož většina z nich končí buď v Tripolisu nebo v Tobrúku. Ředitel západní NOC Mustafá Sun'alláh se nechal slyšet v souvislosti s jižní otázkou: *„NOC byla vždy jedním z největších obhájců legitimních práv jižních komunit. Tato práva jsou zneužívána skupinou ozbrojených zločinců, kteří v současné době dohlížejí na rabování pole. Tato krize je hrozbou pro budoucnost naší země a je mi líto, že ropná aktiva jsou opět využívána jako politický nástroj.“* NOC získává obnos z exportu ropy platbami přicházejícími do státem vlastněné banky v zahraničí. Ta je následně odesílá do centrální banky v Tripolisu. Většina zisků je pak používána k vyplácení státních zaměstnanců, kterých je v Libyi nadpočet. Tento stav je způsoben Kaddáfím, který v rámci umělé zaměstnanosti neustále zvětšoval velikost státního aparátu. Dnešní vlády nejsou zatím odhodlané přejít k nepopulárnímu kroku propouštění, proto se i nadále stát potýká s finančními problémy.⁷⁶

⁷³ORAKZAI, S.. *Neo-Liberal Peacebuilding in Libya: Sketching the Path to Reconciliation*, s. 12

⁷⁴ SALIH, M. *Economic development and political action in the Arab world*, s. 89- 90

⁷⁵ Al-Qadhdháfi jawzi'u ri' an-nift nuqdan 'alá al-Líbíjín. *Hesbrís* [online].

⁷⁶ Libya's oil to flow despite struggle between rival governments. *Reuters* [online].

3.2.5 Dualismus Národní ropné korporace (NOC)

Tato instituce zaštiťující těžební společnosti v Libyi byla vytvořena v roce 1970 na příkaz Mu'ammara Kaddáfího zákonem číslo 24 jako náhrada za Ústřední libyjskou ropnou společnost.⁷⁷ Pod dikci korporace patří několik těžebních společností jako například Waha Oil, Sirta Oil, Arabian Gulf Oil Company a další. V zemi jsou přítomny i zahraniční těžební společnosti, nicméně jsou rovněž pod kontrolou NOC. Pod korporaci patří také zpracování a transfer ropy a jejích produktů včetně ropných terminálů. V zemi se nachází 5 rafinérií a 7 přístavů pro export ropy. Od krize v červenci 2014 zůstala NOC nezávislá na GNC a HoR, výnosy z prodeje ropy poskytovala nadále Centrální banka Libye (CBL) podle zákona. CBL nadále vyplácela mzdy a dotace oběma stranám (GNA a HoR). Tato politika pomohla snížit riziko násilné konkurence nad kontrolou ekonomických zdrojů oběma stranami konfliktu. Díky uskutečněným platbám došlo k zmírnění humanitárního dopadu konfliktu, protože odvedené finance poskytly zdroj k uhrazení mezd a dávek Libyjcům. Je také možné tvrdit, že strategie pokračování v platu milice hrála krátkodobou roli při podpoře stability nákupem ozbrojených skupin. Jakékoli krátkodobé přínosy poskytované milicemi jsou však rychle převažovány dlouhodobějšími důsledky umožnění ozbrojených skupin.⁷⁸

Současně se vznikem tobrúcké vlády však nastal rozkol v názorech na vedení NOC. Tripolis se nechtěl vzdát zažitého přísunu zisků již od dob Kaddáfího, což východní vláda razantně odmítla. Situace vygradovala až do fáze zdvojení NOC a vytvoření dvou zcela nezávislých společností. Západní NOC pod kontrolou GNA sídlí v Tripolisu a východní NOC pod kontrolou HoR sídlí v al-Bajdá'. Generál Haftar obhajoval tento krok jako zásadní pro bezpečnost země. Východní vláda byla osočována z přílišné podpory islamistů skrze vyplácení ropných dividend. V červenci 2016 dosáhlo ústředí NOC v Tripolisu (se zodpovědností Sanallu) dohody o sjednocení obou frakcí NOC. Na základě této dohody se předseda HoR Nádží al-Maghribí připojil k představenstvu. NOC měla dle plánu sídlit v Tripolisu a být pod

⁷⁷ Lahma 'an al-Mu'asasa. National Oil Corporation. *Al-Mu'asasa al-Watanija li an-Nift* [online].

⁷⁸ MOLESWORTH, T.; NEWTON D. *UNDP – Libya: Instability and Insecurity in Libya*, s. 11

dohledem GNA a HoR. NOC také zopakoval svůj záměr vybudovat nové sídlo v Běnghází ve východní Libyi. Tento krok měl být kompromisem a završením dlouholetých slibů, které v minulosti prohlašoval Kaddáfí. Tyto sliby nakonec nebyly vůbec vyslyšeny. V roce 2017 podepsala HoR 29 kontraktů s několika partnery včetně Ruska a Číny. Současně HoR oznámil stažení snah o sjednocení obou divizí NOC. Tyto informace byly podloženy územními zisky LNA, která v té době dobyla několik ropných polí včetně ropného terminálu Sirta.⁷⁹ V prosinci 2017 informoval HoR na své tiskové konferenci o změně článku III vydaného bývalým Generálním lidovým kongresem (GPC). Změna se týkala především změny sídla korporace, které se mělo přestěhovat do Běnghází a výši náhrad pro ropné produkční oblasti. Tyto náhrady se podle schváleného návrhu měly zvednout na 50 % s odůvodněním zvýšené zátěže a znečištění.⁸⁰

Západní NOC obviňuje východní z nekalé soutěže a úniku zisků, protože exportuje ropu ze země pod cenou. Ředitel západní NOC Ibráhím Sun'alláh obvinil Haftara a LNA z nezákonného řízení firmy a přirovnal jej k novodobému Ibráhímu Džadránovi.⁸¹ V sousledu událostí prohlásil předseda PC as-Sarrádž a vedoucí mise OSN v Libyi Ghassán Saláma západní NOC za jedinou národní společnost, oprávněnou k obchodování s ropou. Současně podotkli, že vláda GNA se bude snažit chránit zájmy libyjského lidu.⁸² Nevýhodu západní vlády představuje skutečnost, že východní NOC ovládá 4 z 5 rafinérií a 5 ze 7 ropných terminálů, které se v zemi nacházejí. V poslední době spolu udržují obě firmy stabilní vztahy. Na začátku roku 2019 oznámil západní NOC nejvyšší výnosy od roku 2013 ve výši 24,4 bilionu Dolarů.⁸³

---

⁷⁹ BARLTROP, R. *Oil and Gas in a New Libyan Era: Conflict and Continuity*, s. 19

⁸⁰ Ri'ásat madžlis an-nawáb tasduru qarár hawla maqqar al-Mu'asasa al-Wataniya an-Nift. *Al-Marsad* [online].

⁸¹ NOC deploras handover of oil ports to parallel institution, saying "Haftar is acting like criminal Jadran". *The Libya Observer* [online].

⁸² Libya's National Oil Corporation the 'only legitimate entity' for oil management. *Middle East Monitor* [online].

⁸³ Libya's oil revenue rose to \$24.4 billion in 2018: NOC. *Reuters* [online].

3.3 Islamismus

3.3.1 Proliferace politického islamismu

Léta nepříznivých ekonomických podmínek 80. let způsobily vhodné podmínky pro vznik extremistických skupin. Neuspokojivé podmínky v zemi umožnily islámským skupinám, jako je Libyjská islámská bojová skupina (LIFG) nebo Muslimské bratrstvo, získat významnou podporu veřejnosti. Kaddáfí byl od vojenského převratu 1. září 1969 jediným autoritativním vůdcem země, což mělo další vliv k podpoře opozičních a povstaleckých hnutí. Veškerá frustrace byla završena roku 2011 arabským jarem. Nenávist vůči bývalému režimu byla živnou půdou pro vznik dalších islamistických skupin.

První vlny nesouhlasu se začaly projevat již v 70. letech, kdy Kaddáfí vydal Zelenou knihu a učinil ji nejvyšším právním dílem v zemi. Navzdory Kaddáfího proklamovaným úspěchům čelila Libye v 90. letech socioekonomickým problémům způsobených sankcemi, které také přispěly k růstu politického islamismu. Politické opoziční skupiny se i nadále vyvíjely a těšily se podpoře ze strany obyvatelstva, pro které se staly jedinou alternativou k autoritářskému vůdci. Islámské shromažďovací hnutí (Harakat at-Tadžamu' al-Islámí) byla jednou z těchto skupin a získala velkou podporu ve východní části země a jejíž doktríny jsou podobné těm, které má Muslimské bratrstvo v Libyi. Skupina Tabligh se těšila obecné podpoře především v západní části země, její vliv na opoziční hnutí byl však marginální. Navzdory politice Kaddáfího zakazovat a odstraňovat všechny islámské opoziční organizace, byla jejich přítomnost stále více evidentní a ideologicky ovlivňovala velkou část obyvatelstva, která chtěla ukončit vládu Kaddáfího. Když začala v dubnu 2011 občanská válka v Libyi, jejíž hlavní katalyzátorem byly kruté represe veřejných demonstrací, islamisté se aktivně zapojili do boje proti vládním silám.

Bývalá Národní přechodná rada (NTC) byla z části tvořena bývalými přidruženými členy al-Ká'idy, kteří si kladli za cíl realizovat islámský model v souladu s řízením státu. Libyjský lid, osvobozený od diktatury Kaddáfího a

povzbuzený svými velkými úspěchy, se zdál být nakloněný přijmout tento aspekt. Měl poskytnout záruku tradičního islámského života, který se během předchozích let vytrácel. Ačkoliv Kaddáfího Libyi chyběla tradiční ústava, provedla zákaz extremistických islámských skupin přijetím Velké zelené charty o lidských právech v roce 1988. Podle této charty byl militantní islamismus zakázán kvůli bezpečnostním hrozbám, nikoliv však kvůli svým doktrinárním pozicím. Vláda Kaddáfího rovněž zakázala veškeré náboženské praktiky, které byly v rozporu s výkladem práva *šarí'a*. Tato přísná administrativní kontrola islámu v Libyi byla dále vynucována neustálým sledováním islámských praktik vládou. Jakákoli forma politického islámu a náboženského extremismu byla považována za hrozbu pro režim, a proto byla neustále sledována. Nařízení bylo dokonce rozšířeno na cenzurování náboženské literatury, omezení přístupu veřejnosti k islámským webovým stránkám a sledování činností v mešitách.

Libyjský islamismus býval kdysi zcela ovládaný státem a diktovaný jednotným vládním výkladem. Bývalá vláda také zřídila Světovou organizaci islámského volání (WICS), která byla státem regulovanou institucí, která vychovávala studenty ve správném výkladu islámských dějin, myšlení a praktik. Státní kontrola islámu na rozdíl od svých cílů ve skutečnosti vyvolala vlnu negativních reakcí a opoziční tendence, což bylo patrné v povstání na počátku roku 2011.⁸⁴

Jednotlivé skupiny islamistů hrály důležitou roli v lidovém povstání v Libyi v roce 2011 a v ozbrojeném konfliktu, který skončil pádem Tripolisu a vraždy Muammara Al-Kaddáfího 20. října téhož roku. Vzpoura začala jako lidový protest ve městě Bajdá' z důvodu zpoždění bytové výstavby a korupci, která měla zmařit předání nových obydlí. Povstání se z Kyrenaiky rychle rozšířilo do dalších měst, což vedlo policii k použití hrubého násilí k potlačení protestů. Symbolickou událostí, která znamenala začátek vzpoury, bylo zatčení právníka Fathího Turbila v Bengahzí, který hájil rodiny stovek obětí, většinou islamistů, padlých v roce 1996 ve věznici Abú Salím poblíž Tripolisu. Na pozadí vleklé nespokojenosti v arabském světě, konkrétně v

---

⁸⁴ GUIDÈRE, M. *Historical dictionary of Islamic fundamentalism*, s. 209-211.

případě Libye, byla situace umocněna vážným zhoršením libyjského sociálního systému. Islámisté se v Libyi a v zahraničí aktivně podíleli na povstáních, ale bez použití centrálního vedení. Sbližování cílů (spojených s pádem režimu) zahrnovalo spolupráci mezi různými islamistickými tendencemi a mezi nimi a dalšími politicko-ideologickými skupinami.

Volby zástupců HoR v červnu 2014 se konaly ve vyostřeném prostředí. Krátce před tím, dne 12. března 2014, bylo provedeno úspěšné hlasování o nedůvěře GNC, přičemž 124 ze 194 poslanců hlasovalo pro. Toto vedlo ministra obrany ath-Thíního nahradit Alího Zajdána jako premiéra. Ath-Thíní po krátké době odstoupil a boj o jeho místo zasáhl všechny znesvářené strany. Mezitím Ahmad Majtíq, mladý podnikatel blízký MB, násilně obsadil uvolněný post premiéra podporován přidruženými islamistickými milicemi. To setkalo s ostrou kritikou ostatních členů GNC.

K dalším potížím přispěla vojenská ofenzíva proti islamistickým milicím v Běghází a Tripolisu (operace Al-Karama/Důstojnost), kterou zahájil bývalý stoupenec Kaddáfího, generál Chalífafa Haftar, s podporou bývalých členů Kaddáfího milic a jejich náčelníkem, Mohammadem bin Najlem. Tato operace byla doprovázena požadavky na rozpuštění „teroristické GNC“. Volební výsledky roku 2014 nebyly GNC přijaty, jelikož v ní měly islamistické sektory významný vliv. Následně liberální poslanci se přesunuli své sídlo do odlehlého Tobrúku namísto původně zamýšleného Tripolisu nebo Běghází. V Tobrúku však HoR nepostačoval velikostně žádný objekt, proto byl zvolen plán dočasněho umístění do pronajaté řecké nákladní lodi, kde byl vytvořen zasedací sál a ubikace reprezentantů. Zbývající poslanci GNC v Tripolisu obvinili HoR z pokusu o převrat. V reakci na operaci al-Karama (Důstojnost), stvrdily islamistické síly v Tripolisu vznik operace Fadžr (Úsvit). Liberální političtí vůdci jako Zajdán nebo Džibríl kritizovali přítomnost politického islámu, z jehož důsledku došlo k rozpoutání chaotické situace v zemi. Tento postoj jim vynesl vlnu sympatií v západních zemích. Libye byla přesto rozdělena do dvou velkých koalic: Koalice libyjského úsvitu se spojila se svými islamistickými milicemi, s GNC a tripoliskou vládou. Koalice důstojnost se spojila s HoR a tobrúckou vládou. Koalice libyjské úsvitu byla složena z Misrátských milic, JCP, CNP,

salafistických skupin a některých berberských kmenů. Členská základna získala podporu regionální pro-islamistických zemí jako je Turecko, Katar nebo Súdán. V Koalici důstojnosti jsou liberalisté a proti-islamisté strany zahrnující členy ozbrojených sil Kaddáfího éry, Zintánské milice a východní libyjské kmeny. Hlavními sponzory Haftarova tažení se staly Spojené arabské emiráty a Egypt s cílem jednoznačné podpory vedoucí k oslabení politického islámu.⁸⁵

3.3.2 Spektrum islamistických stran

Libyjské islamistické prostředí je pozoruhodně složité. Islámisté působící v Libyi nyní pokrývají ideologické spektrum, od těch, kteří přijímají nějakou formu demokratického politického procesu až po násilné džihádisty ideologicky a logisticky spojené s Al-Káidou, od největší strany Muslimského bratrstva k menším salafistickým skupinám a milicím.

Dělení libyjských islamistů:

- Islamisté hlavního proudu (muslimské bratrstvo)
- Post-džihádisté (LIFG veteráni)
- Salafistické strany
- Umírnění salafisté (Madchalí)

Islamisté hlavního proudu

Významnou roli na politické scéně představuje libyjské Muslimské bratrstvo (MB) a jeho spřízněné organizace. Po desetiletích strávených v utajení se objevilo MB na politické scéně prostřednictvím voleb v roce 2012 a 2014. Kvůli relativně nízké podpoře se MB přetransformovalo do Strany spravedlnosti a výstavby (JCP). Ukázalo se však, že podpora islamismu byla omezená a velmi roztržštěná. Hlavním důvodem neúspěchů MB bylo dřívější soustavné potlačování ze strany režimu Mu‘ammara Kaddáfího. To také zásadně ovlivnilo snahy organizovat podzemní hnutí, kterému mimo jiné

---

⁸⁵ FELIU, L.; AARAB R. *Political Islam in Libya. In.: Political Islam in a time of revolt*, s 168.

chyběla i síť mešit. Dalším neúspěchem pro MB byla dřívější aktivita salafistů, jenž konkurovala vlastními salafistickými centry a lepším zázemím.

Post-džihádisté LIFG

Libyjská islámská bojová skupina (al-Džámi'a al-Islámíja al-Muqátila bi-Líbjá, LIFG) byla sunnitská opoziční skupina, která se poprvé objevila v roce 1995. Základní rysem skupiny bylo obviňování Kaddáfího režimu z odpadlictví. Jako svůj hlavní cíl uváděli svržení režimu a nastolení práva *šarí'a* v Libyi. Mnoho členů LIFG bylo v minulosti součástí „arabsko-afghánského“ kontingentu, který v 80. letech pomáhal v bojích proti Sovětskému svazu v Afghánistánu. Navrátilci, obohacení zkušenostmi z bojů, se později stali hlavními protagonisty LIFG v Libyi. Stejně jako MB a jeho odnože, i LIFG a džihádistické trendy podpořily revoluci v únoru 2011 a prokázaly významnou úlohu během sesazení nenáviděného vůdce. LIFG přineslo libyjským revolucionářům mnoho vojenských zkušeností, jelikož členové hnutí byli silně zapojeni do mnoha ozbrojených konfliktů, včetně Afghánistánu, Alžírsko a Čečenska. LIFG se však nejprve změnil v Libyjské islámské hnutí za změnu (LIMC) a mnoho z jeho osobností je členem Tripoliské vojenské rady (TMC).⁸⁶

Mezi lety 1995 a 2010 byl emírem skupiny 'Abd al-Hakím bi-l-Hádž, který byl v roce 2004 zatčen v Malajsii a vydán do Libye. Poté, co byl roku 2010 osvobozen a strana LIFG rozpuštěna, se stal bi-l-Hádž velitelem brigády Národní rady pro přechod v Tripolisu. Po pádu Kaddáfího se stal bi-l-Hádž aktivním v politice a v roce 2012 kandidoval za salafistickou Stranu národa.

Sami as-Sádí byl duchovním vůdcem LIFG po celou dobu jeho oficiální činnosti (1995-2010). V roce 2009 byl as-Sádí obviněn z pokusu svrhnout vládu a odsouzen k trestu smrti. Stejně jako v případě bi al-Hádže byl propuštěn v březnu 2010 po delších jednáních se Sajfem al-Islámem za podmínky vzdát se svého úsilí o svržení režimu. Krátce po povstáních proti

---

⁸⁶ ASHOUR, O. *Between ISIS and a failed state: The saga of Libyan Islamists*, s. 5.

Kaddáfímu v únoru 2011 byl znovu zatčen a zadržen až do srpna 2011, kdy povstalci obsadili Tripolis.

Salafistické strany

Jedná se především o veterány LIFG, kteří vstoupili do politiky po pádu režimu Kaddáfího. Do této skupiny stran patří především ideologicky konzervativní strana Hizb al-Umma al-Wasat (Národní strana středu, CNP), jenž usiluje o zavedení práva *šarí'a* v Libyi a má spojitost s al-Ká'idou a strana Hizb al-Watan (Strana vlasti, NP).

Salafismus v Libyi je rozdělen do dílčích podskupin: autoritářský salafismus, apolitický / vědecký salafismus, politický / reformní salafismus, a ozbrojený salafismus. Navzdory tomu, že je tento směr spojen se saúdskými salafisty, těšil se autoritářský salafismus rozkvětu během Kaddáfího éry. V posledních letech trpí salafisté v Libyi, navzdory jejich poměrně velkému počtu ve srovnání s MB a LIFG, nedostatkem vůdčích a organizačních struktur. Ideologie nepropaguje konkrétní politické chování. V důsledku toho se libyjský salafismus angažuje jak ve volebním politickém procesu, tak v ozbrojeném konfliktu.

Umírnění salafisté

Tito salafisté jsou z velké části složeni z následovníků šajcha Rabí' bin Hádí al-Madchalího, který vyzval k bojkotování účasti v politice. To se týká především účasti v parlamentní demokracii nebo ozbrojeném konfliktu. Během povstání v roce 2011 al-Madchalí vyzval své následovníky, aby se vyhnuli participace na povstání a nijak do něj nezasahovali.⁸⁷

3.3.3 Islamistické politické strany

S ohledem na vývoj dění v Tunisku, Egyptě, Jemenu, Sýrii a na výsledky libyjských voleb v roce 2014, bylo spojení MB s ostatními islamistickými stranami nevyhnutelné. Islamisté jsou v Libyi rozděleni na několik proudů, stran a skupin, které bývají často velmi rozdílné. Salafistické

⁸⁷ The Libyan Islamist Spectrum. *European Eye on Radicalization* [online].

proudy se liší v porovnání s MB v odlišných vizích a jejich programu. Mnoho z nich se stáhlo ze scény poté, co se některé salafistické frakce zapojily do terorismu v zemi. V praxi jsou libyjské islamisté schopni překonat rozdíly a protiklady ve snaze prosadit své vize ve střednědobém horizontu, a to navzdory předešlé neschopnosti vytvořit širokou islámskou alianci. Velmi úspěšným prostředkem, jak si zajistit moc ve vládě a v prezidentském koncilu, tak zůstává Strana spravedlnosti a výstavby. Nicméně i ona se potýká s vážným poklesem preferencí.

3.3.3.1 Strana spravedlnosti a budování

Strana je prakticky považována za součást MB, díky níž se MB dokázalo dostat do parlamentu.⁸⁸ Předsedou strany je Muhammad Suwán. Po získání druhého místa v parlamentních volbách v roce 2012 začala strana uplatňovat kroky k převzetí kontroly nad Libyí. Ve volbách na post prezidenta GNC jednoznačně podpořila islamistu a berbera Núrího Abú Suhmajna, čímž si zajistila podporu většiny menšinových berberů. Později JCP obsadila do funkce premiéra spřízněného Ahmada Majtíqa. Od svého vzniku se JCP prohlašuje za nejsilnější a nejstabilnější stranu v Libyi. Jejím cílem je docílení stability a bezpečnosti země, což jsou základní podmínky k vytvoření ústavy na základně islámského práva *šarí'a*.⁸⁹

3.3.3.2 Strana vlasti

Na národní scéně má Al-Watan vazby na několik významných osobností včetně bývalého člena muslimského bratrstva a vůdce Hizb Al-Watan (dříve Národní shromáždění, nesmí být zaměňován s bi-l-Hádžovou stranou Al-Watan) 'Alího as-Sallábího. Oba protagonisté si mezi sebou vytvořili obzvláště úzké vazby, když as-Sallábího strana pomáhala vyjednávat propuštění bi-l-Hádže a dalších členů LIFG z vězení v polovině roku 2000. Během povstání se tento vztah ukázal jako zásadní pro vojenskou roli bi-l-Hádže, zejména během obsazení Tripolisu povstaleckými silami. Další klíčové postavy ve straně jsou také známé tím, že mají spojené

⁸⁸ Wáqa'u al-mašhad al-hizbí fí afiq al-intichábát al-qádima. *Minbar* [online].

⁸⁹ *Libya Electoral, Political Parties Laws and Regulations Handbook*, s. 44.

s as-Sallabího okruhem, včetně bývalého premiéra 'Alího Zejdána nebo novináře al-Džazíry Ismail Gritli. Skladba a orientace Hizb al-Watan jsou velmi provázané s ideologií libyjského MB. Během občanské války se strana stala součástí koalice Libyjský úsvit. Jako součást této koalice se al-Watan mohl spolehnout na podporu Libyjského štítu spojeného s MB včetně Tripoliské revoluční brigády, ve které získal bi-I-Hádž vedení.

3.3.3.3 Národní strana středu

Hizb al-Umma al-Wasat má vazby na konzervativnější postavy v libyjských politických a náboženských kruzích. Jako člen GNC měla strana dostatek příležitostí navázat vazby s ostatními konzervativními členy uvnitř parlamentu, zejména s nezávislým salafisty a GNC zástupci loajálním k Bloku krve mučedníků (MBB). Tento parlamentní blok byl přímo spojen s JCP. Lídr strany Sámí as-Sá'adí má úzké vazby na Sadíqa al-Gharjáního, vlivné postavy v náboženské sféře Libye, který byl prvním ředitelem instituce Dar al-Ifta vydávající fatwy.⁹⁰

4 SHRnutí VÝZNAMU DEZINTEGRAČNÍCH FAKTORŮ PRO LIBYJSKOU SITUACI

Ve druhé kapitole jsem se věnoval vybraným vnitřním faktorům, které jsou vzhledem ke svému významu a vlivu na současnou libyjskou krizi předmětem mnoha odborných studií, monografií, ale i mediálního obsahu.

Prvním faktorem je kmenová příslušnost. Ta je v libyjské společnosti velmi významným prvkem, který po staletí ovlivňoval společensko-sociální dění. Je nutné podotknout, že kmen nahrazuje společnosti širší rodinu a zároveň po staletí tvořil jedinou relevantní sociální autoritu. Do této tradice zasáhlo v polovině 20. století několik organizačních prvků, které se, ať úmyslně či neúmyslně, snažily rozbít kmenovou strukturu. Nulová zkušenost se základními principy státu a budování politické kultury izolovala území Libye od okolních států jako je Egypt nebo Tunis. To v praxi znamená, že místní populace neměla vůbec žádné nástroje vytvořit funkční státní prvek.

⁹⁰ WATANABE, L. *Islamist Actors: Libya and Tunisia*, s.15.

V zemi se krom několika menších obchodních center nenacházelo žádné regionálně významné kulturní či obchodní centrum, což z Libye utvořilo vcelku nezajímavou a izolovanou zemi, o níž se zajímaly dobovačné tendence jen velmi zřídka. Tyto podmínky byly ideální pro růst a uchování překonaného kmenového systému až do 20. století. Obrovským společenským šokem byla italská invaze a zřízení koloniální správy, což v očích Libyjců jen spíše potvrdilo předsudky proti západním hodnotám a výhodám státu. Otřesné chování vůči původním obyvatelům jen zhoršilo situaci a schopnost vzájemného porozumění. Arogantní chování italské správy donutilo kmeny upnout se na boj proti nenáviděnému kolonizátorovi. Tato situace byla velmi důležitým bodem, jelikož dokázala sjednotit do té doby ne příliš jednotné kmeny. Byl to první společný cíl, který byl bohužel také posledním, který dokázal jednotlivé kmeny sjednotit, což se zřetelně projevuje až do současnosti. Krátká epocha sanúsijovské monarchie si dokázala podmanit část východní kmenů, které už předtím inklinovaly s súfistickému řádu. Nicméně po vojenském puči Mu'ammara Kaddáfího se situace změnila a v rámci hledání nespolehlivých složek státu se tyto kmeny ocitly na černé listině. Loajální postoj k nově vzniklé republice byl místy násilně vymáhán či kupován rozvojem zaostalých kmenů (např. Zintán, Tuaregové). Postoj Kaddáfího k pro-monarchistickým kmenům byl obecně velmi chladný, což se projevilo ve změnách starých mezikmenových dohod. V jejich důsledku se se původní kmenové elity staly politicky bezvýznamné uskupení bez vlivu na chod státu. Paralelně s tím byla nejvyšší koncentrace pro-monarchistických či antikaddáfíovských kmenů ve východní části země, což, výrazně ovlivnilo státní investice v dané oblasti. Tímto se položil základ budoucímu růstu nespokojenosti s Kaddáfím včetně kritického pohledu na stát. Historicky, kulturně i ekonomicky významná část Kyrenaiky se cítila být odsouvána na úkor původně méně významného Tripoliska a drobných kmenů. Dlouho potlačovaný problém vyvrcholil arabským jarem, kdy většina protestů vznikla právě v této oblasti. Dá se předpokládat, že tyto postoje převládají až dodnes, jelikož po přesunu HoR do východolibyjského Tobrúku dal Kyrenaice a jejím kmenům na osamostatnění. Současně je dobré zmínit fakt, že LNA a HoR vystupují podobným stylem jako vláda Kaddáfího. Na první pohled je kmenová otázka odsunuta do pozadí na úkor převažujících

národních zájmů. To je v ostrém kontrastu s Tripoliskem, kde jsou i přes nezaujatost GNA hlavním tématem kmenové požadavky a jejich představitelé mají vysoké funkce v ozbrojených složkách a milicích. Snahy vytvořit libyjskou národní identitu selhaly již na počátku vzniku republiky, společnost se během 40 let nedokázala zcela ztotožnit s nuceným přijutím nové identity a z důvodu historických událostí se dodnes nedokázala oprostit od kmenových struktur. Je předpokladatelné, že bude-li chaotický vývoj pokračovat i v následujících letech, bude se společnost ještě více upínat k těm nejzákladnějším a nejstabilnějším jednotkám, jako jsou právě kmeny. Obě vlády se sice snaží nadále protěžovat libyjskou identitu, ale jedná se spíše o povrchní záležitost, která není nijak vázaná na vnitřní smýšlení Libyjců.

Druhým faktorem je přítomnost a ovládnutí ropných zdrojů. Zde sehrála roli jak poloha ropných polí, tak přítomnost kmenů v jejich okolí. Většina nejvýznamnějších zdrojů se nachází na Kyrenaice, která však byla po celou dobu Kaddáfího vlády celkem zanedbávána a měla jen velmi malý podíl na ziscích z exportu. Nespokojenost místních obyvatel s touto situací a snaha odtrhnout se od vlivu Tripolisu vyústila během arabského jara, k čemuž se přidal následně i kmenový faktor. V následném chaosu bylo celkem očekávané, že si mnoho kmenů uvědomí významnost této komodity. Mnoho z nich proto skrze své milice obsadilo ropná pole a vydávalo je za své. Tato neudržitelná situace vedla k schizofrenní situaci, kdy byla část ropných polí a terminálů ovládána několika kmeny, milicemi nebo místními radami. Situace se začala měnit s přesunem HoR do Tobrúku, kde se začala formovat LNA, která postupně dostala pod kontrolu veškeré východní naleziště. Tento pragmatický krok nejenže vyřešil chaos, ale zajistil východní vládě nezanebatelný zdroj financí. Od roku 2018 ovládla LNA i většinu jižních polí, čímž odřízla západní vládu od zisků. Dá se očekávat, že skrze ovládnutí nejstrategičtější komodity země, získá HoR, společně s LNA, rozhodující vliv a podaří se jim svrhnout vládu GNA. Je vysoce pravděpodobné, že boj o moc nad strategickou surovinou do značné míry zapříčinily rozpad země.

Třetím zkoumaným faktorem byl narůstající islamismus v zemi, který se nejvíce rozvíjel během první občanské války a následného chaosu. Vznik islamismu je spojen s předchozími lety, kdy byl Kaddáfím na jednu stranu intenzivně potírán, ale na druhou částečně v jiné formě podporován a uměle přiživován. Kaddáfí během své vlády měnil své názory a ke konci z něj byl velmi horlivý muslim. Po revoluci islamisté z počátku akumulovali obrovskou moc, která s postupem času začala vytrácet. Podpora ve volbách 2012 se následně velmi snížila až nejnižší hranice ve volbách 2014. Bylo to spojeno především s nenaplněním slibů a vzrůstajícím násilím, kterému islamisté nejenže nezabraňovali, ale ještě jej podporovali. Vznik dvojvládí HoR a GNA je právě velmi dobře charakterizován rozkoem mezi liberály, islamisty a loajálními liberály. Jelikož po volbách roku 2014 islamisté výrazně oslabili a neobsadili své původní pozice, rozhodli se volby neuznat na základě nízké volební účasti. K tomu kroku se připojila i část loajálních liberálů a drobných stran, což donutilo HoR opustit Tripolis a uchýlit se do Tobrúku. Zde začala úřadovat z pronajaté obchodní lodě a tvořit legislativní činnost v rozporu se staronovým GNA v Tripolisu. Dá se předpokládat, že poslanci HoR tak učinili v rámci nesouhlasu s vládou islamistů, kteří se nechtěli vzdát své původní moci. Od té doby je země silně diverzifikována mezi národními liberalisty z HoR a GNA, jenž je tvořeno liberalisty s podporou islamistů. Díky islamismu se podařila vojensky zformovat LNA pod vedením Haftara, jenž si připsal vysoké politické body bojem proti islamistům v regionu. Avšak ani mezi islamisty není jednotné vedení jak by se mohlo na první pohled mohlo zdát. Nezávisle na sobě figurují v politických stranách stoupenci MB, salafistů a LIFG. Všechny strany mají společný požadavek v podobě přeměny libyjského právního systému v souladu s islámským právem *šarí'a*. Je pravděpodobné, že i tento fakt jim ubral mnoho preferencí. Islamisté řeší především islámské normy a *šarí'u*, zatímco se většina země topí v násilí, střídání vlád a nedostatku základních prostředků.

5 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit, jakou povahu měly, či stále mají faktory, které vedly, a to již přímo, či nepřímo k dezintegraci Libye, započatou událostmi roku 2011. Libyjský konflikt je spojen především s nejednoznačnými interpretacemi a složitým přístupem k relevantním informacím. Není jednoduché přesně diverzifikovat a určit jednotlivé strany, jelikož na základě analýzy aktérů konfliktu se zájmy většiny z nich velmi úzce prolínají a jejich vývoj je velmi dynamický. S vědomím značné redukce problematiky lze příčiny dezintegrace připsat historickým, kmenovým a strategickým důvodům, které byly a nadále jsou provázeny střetem liberálního a islamistického proudu libyjské politiky.

V první kapitole jsem shrnul základní rysy a vývoj nejvýznamnějších kmenových struktur, které sehrály výraznou roli nejen během arabského jara, ale i v předrevolučním období a jako struktura stojící v opozici ke struktuře státu sehrály v novém vývoji dezintegrační roli. V kontextu kmenové politiky je důležitým tématem instituce státu. Společným jmenovatelem identifikace se státem byla pro mnoho Libyjců pouze společná měna a cestovní pas, potažmo jiné oficiální doklady. Fungování státu na základě despotických instrukcí může v mnoha případech vyprodukovat opačný efekt a to nedostatek loajality populace, včetně odporu k instituci státu jako takové. Vznik národní identity je procesem, který vyžaduje stovky či alespoň desítky let, přičemž pro sebeidentifikaci s národem hraje kromě samotné etnické příslušnosti vliv i oslabení identity kmenové a náboženské. V Libyi k tomuto vývoji pravděpodobně nedošlo, či došlo pouze částečně.

Ve druhé kapitole jsem osvětlil hlavní roli ropy jakožto strategické suroviny. Již od první občanské války jsou vedeny neustálé a vleklé spory vedoucí k ovládnutí ropných polí. Z počátku mnoho nalezišť kontrolovaly místní kmeny a milice, což se však s vývojem konfliktu zredukovalo a nyní jsou zde dva největší rivalové- HoR a GNA. Rozvoj Kyrenaiky byl desítky let omezován a zisky plynoucí z prodeje ropy byly nespravedlivě přerozdělovány. V současném dezintegračním trendu proto přebírá největší aktivitu právě východní část země, která snaží převzít kontrolu nad těžbou,

prodejem a správou financí z něj plynoucích. HoR aktivně využívá LNA k uskutečňování svých cílů skrze územní zisky a dobývání konkurenčních ropných zařízení. Součinně s rozdělením vlád došlo i k rozdělení Národního ropného koncernu (NOC), který má na starosti ropné záležitosti. Západní NOC sídlící v Tripolisu si uvědomuje zásadní problém, jenž představuje konkurenční NOC sídlící v Bajdě. Oba dva koncerny fungují a operují zcela nezávisle na sobě, což značně rozděluje libyjský trh a ovlivňuje ceny vytěžené ropy. Vzhledem k většinové kontrole HoR nad libyjskými ropnými zařízeními se dá předpokládat, že východní koncern postupně převezme kontrolu nad tím západním. Tripoliské NOC dlouhodobě kritizuje činnost svého konkurenta a snaží se zdiskreditovat jeho pověst před západními zeměmi. Je možné konstatovat, že snaha o získání kontroly nad NOC je klíčovým bojem mezi znesvářenými vládami GNA a HoR, z níž zatím vychází vítězně právě HoR. Vzhledem k postupu vítězného tažení LNA a převýšení vlivu východní NOC se dá očekávat, že v následujícím období dojde k definitivnímu převzetí kontroly nad Tripolisem včetně konkurenčního koncernu. Kontrola ropného průmyslu zajistí nadřazené vládě dostatečný příjem financí sloužících k uskutečňování vlastních cílů, což lze vidět v současnosti s úspěchy HoR.

Ve třetí kapitole jsem zmínil problematiku politického islamismu, který představuje značnou výzvu liberálním stranám. Islamisté se začali formovat již v předrevolučním období, nicméně plné politické reprezentace dosáhli až po roce 2011. Pádem režimu došlo k aktivaci mnoha podzemních hnutí, které chtěly převzít rozhodovací a zákonodárnou moc. Mezi zakladatele islamistických politických stran bezesporu patří LIFG a MB. Nicméně ani jedna ze zakládajících stran neměla příliš dobré výsledky ve volbách, proto došlo k založení nových podřízených stran, které byly navenek od LIFG a MB odpoutané. Vliv islamistů byl zřetelný především ve vůdčích vojenských funkcích nebo na vládní úrovni a premiérské pozici. Názorová roztržičnost islamistů způsobila vznik několika salafistických stran (Strana vlasti a Národní strana středu) napojených na členy LIFG a nejvýznamnější Strany spravedlnosti a budování, která je napojena na MB. Sjednocujícím hlediskem pro všechny islamistické strany, které vystupují více či méně konzervativně, je vznik nové libyjské legislativy po vzoru islámského práva

šarí'a a očištění islámské společnosti. Výsledky voleb v roce 2014 zaznamenaly úbytek stoupců islamistů, což jimi samotnými nebylo přijato a volby prohlásili za neplatné. Namísto získání nových stoupců se však dočkali vzniku sjednocené LNA pod vlivem HoR, jenž se otevřeně vydávala jako síla v boji proti islamizaci státu. Ofenzivou proti islamistům získala východní vláda větší legitimitu a uznání včetně vojenské pomoci od jejích podporovatelů (Egypt, Spojené arabské Emiráty). Libyjci po krátké zkušenosti s islamisty poměrně rychle vystřízlivěli, což však neznamená, že jejich výskyt neovlivnil dezintegraci. Islamistické strany jsou v současné době druhořadým problémem sloužícím LNA k obhajobě ofenzivy směrem k Tripolisu a GNA. To je způsobeno mimo jiné nečinností GNA, který nebyl schopný se s islamisty ani po několika letech vypořádat, jelikož své iniciativy směřuje primárně v boji proti HoR. Tyto zájmy se negativně odrážejí ve výši pozornosti k islamistům ve vlastních řadách. Mnoho islamistických milic zároveň slouží jako ozbrojená podpora GNA, bez níž by vláda nebyla schopná obrany. V následujících letech se dá očekávat intenzivní nárůst konfliktů mezi LNA a islamisty, kteří budou chtít obhájit své vlivné pozice.

V závěru této práce jsem došel ke zjištění, že dezintegrace je výsledkem dlouhodobého multifaktorového procesu. Nelze jednoznačně určit, kolik faktorů k dezintegraci napomohlo, nicméně primární zásluhu má působení kmenových struktur. Tento faktor destabilizoval již předrevoluční stát, nicméně v plné míře se projevil až s bezvládním a následným chaosem v zemi. Sekundárním faktorem, avšak stejně významným, je boj o kontrolu nad produkcí ropy, která představuje základní zdroj příjmů rentiérského státu. Snaha získání kontroly nad těžbou a příjmem vedla k defragmentaci země na dvě nezávislé územněsprávní jednotky včetně příslušné organizace NOC. Třetím zkoumaným faktorem byl vstup politického islámu do libyjské politiky. U tohoto faktoru jsem dostatečně neprokázal dezintegrační tendenci, nicméně jeho úloha v procesu není zanedbatelná, jelikož na základě jeho růstu se prohloubila krize mezi HoR a GNA. Všechny výstupy zkoumaných faktorů se v praxi velmi prolínají a vytvářejí komplexní dezintegrační podmínky, v nichž je ztíženo fungování státu.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Abu Bakr al-Siddiq Battalion: Saif al-Islam is Free and Has Left Zintan. *Libyan Revolutionary Committees Movement* [online]. Zintan: Libyan Revolutionary Committees Movement, 10. 6. 2017 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://rcmlibya.wordpress.com/2017/06/10/abu-bakr-al-siddiq-battalion-saif-al-islam-is-free-and-has-left-zintan/>

Ageela Salah now supports UN-brokered Skhirat agreement: Kobler. *Libya Herald* [online]. London: Libya Herald, 1. 1. 2016 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.libyaherald.com/2016/01/01/ageela-salah-now-supports-un-brokered-skhirat-agreement-kobler/>

Al-Džajš al-libí ja'miru bi al-qabdu 'Alí Fájiz as-Sarrádž wa 'adad min al-askaríjín. *Mobtada* [online]. al-Qáhira: Mobtada, 11. 4. 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.mobtada.com/details/830852>

Al-harák aš-ša'bí al-líbí: tarrašaha Sajf al-Islám Qadhdháfí li ri'ása Líbjá mutalib ša'bí. *Al-Quds* [online]. al-Qáhira: al-Quds, 21. 3. 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.alquds.co.uk/?p=2079282>

Al-hukúma al-líbija tu'akkid ichtitaf ra'ís al-wuzará 'Alí Zajdún. *Al-Masrí al-Jawm* [online]. al-Qáhira: al-Masrí al-Jawm, 10. 10. 2013 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.almasryalyoum.com/news/details/327470>

Al-Karághala: Al-'Uthmáníjún al-Džazá'irún- les koroughlis, les ottomans Algériens. *Tribus Algeriennes* [online]. Algiers: Tribus Algeriennes, 2018 [cit. 2019-04-24]. Dostupné z: <https://tribusalgeriennes.wordpress.com/2015/03/04/%D8%A7%D9%84%D9%83%D8%B1%D8%A7%D8%BA%D9%84%D8%A9-%D8%A3%D8%AD%D9%81%D8%A7%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%AB%D9%85%D8%A7%D9%86%D9%8A%D9%8A%D9%86-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%AC%D8%B2%D8%A7%D8%A6%D8%B1/>

Al-Qadhdháfi jawzi'u rí' an-nift nuqdan 'alá al-líbjín. *Hesbrís* [online]. Tripoli: Hesbrís, 2008 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.hespress.com/marocains-du-monde/8374.html>

ARRAF, Sari. The war report 2017: *Libya: a short guide on the conflict*. [online]. Geneva: The Geneva Academy, 2017 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.geneva-academy.ch/joomlatools-files/docman-files/Libya%20A%20Short%20Guide%20to%20the%20Conflict.pdf>

ASHOUR, Omar. *Between ISIS and a failed state: The saga of Libyan Islamists*. Exeter, 2015. Dostupné také z: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/Libya_Ashour_FINALv.pdf

BARLTROP, Richard. *Oil and Gas in a New Libyan Era: Conflict and Continuity*. Oxford: The Oxford Institute for Energy Studies, 2019. ISBN 978-1-78467-130-3.

BASSIOUNI, M. Cherif. *Libya, from repression to revolution: a record of armed conflict and international law violations, 2011-2013*. Leiden, The Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers, 2013. ISBN 978-9004257344.

BELLAL, Annyssa. *The War Report: Armed Conflict in 2014*. Oxford: Oxford University Press, 2015. ISBN 978-0198766063.

BEN LAMMA, Mohamed. *The Tribal Structure in Libya: Factor for fragmentation or cohesion?*. Paris: Observatoire du monde arabe-musulman et du Sahel, 2017. Dostupné také z: <https://www.frstrategie.org/web/documents/programmes/observatoire-du-monde-arabo-musulman-et-du-sahel/publications/en/14.pdf>

COLE, Peter; MANGAN, Fiona. *Tribe, security, justice, and peace in Libya today*. Washington: United States Institute of Peace, 2016. ISBN 978-1-60127-612-4.

COSTANTINI, Irene. *Statebuilding in the Middle East and North Africa: the aftermath of regime change*. New York: Routledge, 2018. ISBN 978-0-8153-5912-8.

DE BONA, Giacomina. *Human rights in Libya: the impact of international society since 1969*. New York: Routledge, 2013. ISBN 978-0415690584.

Dead or alive, fate of Libya's warlord remains uncertain. *The Libya Observer* [online]. Tripoli: The Libya Observer, 14. 4. 2018 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.libyaobserver.ly/news/dead-or-alive-fate-libya%E2%80%99s-warlord-remains-uncertain>

Election for Majlis al-Nuwab (Libyan council of deputies) 2014. *Election Guide* [online]. Washington: Election Guide, 2014 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <http://www.electionguide.org/countries/id/123/>

Election for Majlis al-Nuwab (Liyban council of deputies) 2012. *Election Guide* [online]. Washington: Election Guide, 2012 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <http://www.electionguide.org/elections/id/1635/>

ERDAG, Ramazan. *Libya in the Arab spring: from revolution to insecurity*. New York, NY: Springer Berlin Heidelberg, 2017. ISBN 978-1-137-58934-7.

Exclusive - Libya: The Battle for Oil. *Asharq al-Awsat* [online]. London: Asharq al-Awsat, 2018 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://aawsat.com/english/home/article/1331181/exclusive-libya-battle-oil>

FARSOUN, Samih; LUTSKY, Vladimir. *Modern History of the Arab Countries. MERIP Reports*. Moscow: MERIP Reports, 1973, (20), s. 22-25. DOI: 10.2307/3011332. ISSN 00477265. Dostupné také z: <https://www.jstor.org/stable/3011332?origin=crossref>

FELIU, Laura; AARAB, Rachid. Political Islam in Libya. In: BRICHS, Ferran; ETHERINGTON, John; FELIU, Laura, ed. *Political Islam in a time of revolt*. New York: Springer Berlin Heidelberg, 2017, s. 153-176. ISBN 978-3-319-52832-8.

FILIU, Jean-Pierre. *The Arab revolution: ten lessons from the democratic uprising*. New York: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0199898299.

GNA Foreign Minister names Haftar army chief, receives wave of criticism. *Libyan Express* [online]. Tripoli: Libyan Express, 9. 5. 2017 [cit. 2019-04-16].

Dostupné z: <https://www.libyanexpress.com/gna-foreign-minister-names-haftar-army-chief-receives-wave-of-criticism/>

GRAWERT, Elke; ABUL-MAGD, Zeinab. *Businessmen in arms: how the military and other armed groups profit in the MENA region*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2016. ISBN 978-144-2254-558.

GUIDÈRE, Mathieu. *Historical dictionary of Islamic fundamentalism*. Lanham: Scarecrow Press, 2012. ISBN 978-0-8108-7821-1.

Haftar forces takes Sharara Field, say Ready to Restart Production. *Libya-business News* [online]. Tripoli: Libya-business News, 12. 2. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.libya-businessnews.com/2019/02/12/haftar-forces-takes-sharara-field-say-ready-to-restart-production/>

Haftar's forces say seized Libya's Derna as they mutilate opponents' dead bodies. *The Libya Observer* [online]. Tripoli: The Libya Observer, 2019 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.libyaobserver.ly/news/haftars-forces-say-seized-libyas-derna-they-mutilate-opponents-dead-bodies>

CHIVVIS, Christopher S.; MARTINI, Jeffrey. *Libya after Qaddafi: lessons and implications for the future*. Santa Monica: RAND Corporation, 2014. ISBN 978-0-8330-8489-7.

JEBNOUN, Nouredine. *Modern Middle East authoritarianism: roots, ramifications, and crisis*. New York: Routledge, 2014. ISBN 978-0415845007.

In Libya, Unrest Brings Oil Industry to Standstill. *New York Times* [online]. New York: New York Times, 12. 9. 2013 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2013/09/13/world/africa/in-libya-unrest-brings-oil-industry-to-standstill.html>

Insecurity and Governance Challenges in Southern Libya. *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 30. 3. 2017 [cit. 2019-04-24]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2017/03/30/insecurity-and-governance-challenges-in-southern-libya-pub-68451>

Islamist militias seize main Libya airport as conflict deepens. *Los Angeles Times* [online]. Los Angeles: Los Angeles Times, 24. 8. 2014 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/world/middleeast/la-fg-islamist-militias-libya-airport-20140824-story.html>

Jibril vows to quit after Libya 'liberation'. Al Jazeera [online]. Doha: Al Jazeera, 30. 10. 2011 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/africa/2011/10/2011103124138235256.html>

KADDÁFÍ, Muammar. *Zelená kniha*. Litvínov: Dialog, 1990. ISBN 80-851-9411-2.

Lahma 'an al-Mu'asasa. National Oil Corporation, *al-Mu'asasa al-Wataníja li an-Nift* [online]. Tarábulus: National Oil Corporation, al-Mu'asisa al-Wataníja li an-Nift, 2019 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <http://noc.ly/index.php/ar/%D9%86%D8%A8%D8%B0%D9%87-%D8%B9%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%A4%D8%B3%D8%B3%D8%A9/%D9%84%D9%85%D8%AD%D8%A9-%D8%B9%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%A4%D8%B3%D8%B3%D8%A9>

Líbjá: Innahá marhalat biná' ad-dawla: Mohammad Džabar al-Ansarí. *Wattan* [online]. Ramallah: Wattan, 8. 9. 2011 [cit. 2019-04-24]. Dostupné z: <https://www.wattan.tv/ar/news/3345.html>

Libya braced for war as Khalífa Haftar orders advance on Tripoli. *The Telegraph* [online]. London: The Telegraph, 4. 4. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: https://www.telegraph.co.uk/news/2019/04/04/libya-braced-war-khalifa-haftar-orders-advance-tripoli-bid-oust/amp/?__twitter_impression=true

Libya elections postponed to July 7. *Gulf News* [online]. Tripoli: Gulf News, 11. 6. 2012 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://gulfnews.com/world/mena/libya-elections-postponed-to-july-7-1.1034376>

Libya Electoral, Political Parties Laws and Regulations Handbook. Washington: Int'l Business Publications, 2015. ISBN 978-1514517239.

Libya gets 'Presidential Guard'. *News24* [online]. Tripoli: News24, 10. 5. 2016 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.news24.com/Africa/News/libya-gets-presidential-guard-20160510>

Libyan army orders arrest of Faiz al Sarraj, number of military figures. *Egypt Today* [online]. Cairo: Egypt Today, 12. 4. 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.egypttoday.com/Article/1/68222/Libyan-army-orders-arrest-of-Faiz-al-Sarraj-number-of>

Libyan court rules elected parliament illegal. *Al Jazeera* [online]. Doha: Al Jazeera, 7. 11. 2014 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/11/libyan-court-suspends-un-backed-parliament-201411691057750925.html>

Libyan minister quits over crackdown - report. *Af.reuters.com* [online]. 21. 2. 2011 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://af.reuters.com/article/commoditiesNews/idAFLDE71K1PJ20110221>

Libyan minister quits over crackdown - report. *Reuters* [online]. Algiers: Reuters, 21. 2. 2011 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://af.reuters.com/article/commoditiesNews/idAFLDE71K1PJ20110221>

Libyan officials reject UN-proposed unity deal with rival government. *The Guardian* [online]. Benghazi: The Guardian, 19. 10. 2015 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2015/oct/19/libya-un-unity-government-power-sharing-rejection>

Libyan parliament takes refuge in Greek car ferry. *The Guardian* [online]. Tobruk: The Guardian, 2014, 9. 8. 2014 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2014/sep/09/libyan-parliament-refuge-greek-car-ferry>

Libyan Petroleum Guards Accused of Siphoning Oil. *Egypt Oil & Gas* [online]. Cairo: Egypt Oil & Gas, 27. 1. 2016 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z:

<https://egyptoil-gas.com/news/libyan-petroleum-guards-accused-of-siphoning-oil/>

Libyan political agreement. Skhirat, Morocco, 2015. Dostupné také z: <https://unsmil.unmissions.org/sites/default/files/Libyan%20Political%20Agreement%20-%20ENG%20.pdf>

Libyan Prime Minister Ali Zeidan ousted. *Al-Arabia News* [online]. Tripoli: al-Arabia News, 11. 4. 2014 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <http://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2014/03/11/Libyan-parliament-ousts-Prime-Minister-Ali-Zeidan.html>

Libyan unity government moves to take power, asserting sole authority to rule. *The Guardian* [online]. London: The Guardian, 13. 4. 2016 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/13/libyan-unity-government-moves-to-take-power-as-sole-ruling-authority>

Libya's National Oil Corporation the 'only legitimate entity' for oil management. *Middle East Monitor* [online]. London: Middle East Monitor, 7. 7. 2018 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.middleeastmonitor.com/20180707-libyas-national-oil-corporation-the-only-legitimate-entity-for-oil-management/>

Libya's oil revenue rose to \$24.4 billion in 2018: NOC. *Reuters* [online]. Cairo: Reuters, 6. 1. 2019 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-libya-oil/libyas-oil-revenue-rose-to-24-4-billion-in-2018-noc-idUSKCN1P00NJ>

Libya's oil to flow despite struggle between rival governments. *Reuters* [online]. Cairo: Reuters, 23. 10. 2014 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-libya-oil-idUSKCN0IC18520141023>

Libya's Tuareg find a new home in coastal Amazigh enclave. *Middle East Eye* [online]. London: Middle East Eye, 28. 11. 2018 [cit. 2019-04-24]. Dostupné z: <https://www.middleeasteye.net/news/libyas-tuareg-find-new-home-coastal-amazigh-enclave>

Live Universal Awareness Map of Libya. In: *Live Universal Awareness Map* [online]. Tripolis: Live Universal Awareness Map, 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://libya.liveuamap.com/>

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 2011. ISBN 978-80-7021-925-6.

MEZLAN, Karim. Libya in Transition. In: GERGEZ, Fawaz, ed. *The new Middle East: protest and revolution in the Arab World*. New York: Cambridge University Press, 2014, s. 309-331. ISBN 978-1-107-02863-0.

MEZLAN, Karim; VARVELLI, Arturo. *Foreign actors in Libya's crisis*. Milano: Ledizioni, 2017.

MOLESWORTH, Tim; NEWTON, David. *UNDP – Libya: Instability and Insecurity in Libya*. London, 2015.

MUNDY, Jacob. *Libya*. Cambridge, United Kingdom: Polity Press, 2018. Hot spots in global politics. ISBN 978-150-9518-739.

NOC deplores handover of oil ports to parallel institution, saying “Haftar is acting like criminal Jadran”. The Libya Observer [online]. Tripoli: The Libya Observer, 26. 6. 2018 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.libyaobserver.ly/news/noc-deplores-handover-oil-ports-parallel-institution-saying-%E2%80%99Haftar-acting-criminal-jadran%E2%80%9D>

OBAMA, Barack. Statement by the President on the Elections in Libya. *The White House* [online]. Washington: The White House, 26. 4. 2014 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/06/26/statement-president-elections-libya>

Op-Ed: Libyan unity government foreign minister's claim creates trouble. *Digital Journal* [online]. Toronto: Digital JOournal, 2017 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <http://www.digitaljournal.com/news/politics/op-ed-libyan-unity-government-foreign-minister-s-claim-creates-trouble/article/492256>

ORAKZAI, Saira Bano. Neo-Liberal Peacebuilding in Libya: Sketching the Path to Reconciliation. In: LYONS, Tanya; IDRIS, John. *African frontiers: insurgency, governance and peacebuilding in postcolonial states*. Burlington,: Ashgate, 2015, s. 12-21. ISBN 9781472460080.

PAOLETTI, Emanuela. *The Migration of Power and North–South Inequalities: The Case of Italy and Libya*. London: PALGRAVE MACMILLAN, 2010. ISBN 9781349320745.

Qabílat al-Magháriba tuqariru isti'náf tasdír an-nift al-líbí. *Al-Arabíja* [online]. Tarábulus: Al-Arabíja, 11. 12. 2013 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.alarabiya.net/ar/north-africa/libya/2013/12/11/%D9%82%D8%A8%D9%8A%D9%84%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%BA%D8%A7%D8%B1%D8%A8%D8%A9-%D8%AA%D9%82%D8%B1%D8%B1-%D8%A7%D8%B3%D8%AA%D8%A6%D9%86%D8%A7%D9%81-%D8%AA%D8%B5%D8%AF%D9%8A%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D9%86%D9%81%D8%B7-%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%8A%D8%A8%D9%8A->

Remarks in Tripoli, Libya. *United Nations* [online]. Tripolis: United Nations, 2014 [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://www.un.org/sg/en/content/sg/speeches/2014-10-11/remarks-tripoli-libya>

Ri'ásat madžlis an-nawáb tasduru qarár hawla maqqar al-Mu'asasa al-Wataníja an-Nift. *Al-Marsad* [online]. Tobrúk: al-Marsad, 3. 12. 2017 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://almarsad.co/2017/12/03/%D8%B1%D8%A6%D8%A7%D8%B3%D8%A9-%D9%85%D8%AC%D9%84%D8%B3-%D8%A7%D9%84%D9%86%D9%88%D8%A7%D8%A8-%D8%AA%D8%B5%D8%AF%D8%B1-%D9%82%D8%B1%D8%A7%D8%B1-%D8%AD%D9%88%D9%84-%D9%85%D9%82%D8%B1-%D8%A7%D9%84%D9%85/>

Sajf al-Islám al-Qadhdháfi ju'linu tarassuhahu li ri'ása líbjá. *Al-Masrí al-Jawm* [online]. al-Qáhira: Al-Masrí al-Jawm, 2018 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.almasryalyoum.com/news/details/1271999>

SALIH, Mohamed Abdel Rahim. *Economic development and political action in the Arab world*. New York: Routledge, 2014. ISBN 978-0-415-81375-4.

Saudi Arabia agrees to fund warlord Khalifa Haftar's war on Tripoli. *The Libya Observer* [online]. Tripoli: The Libya Observer, 13. 4. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/saudi-arabia-agrees-fund-warlord-khalifa-haftar%E2%80%99s-war-tripoli>

Sijásijún dawljún: išitbákát Tarábulus tandhar bi harb ahlíja.. wa tahdhírat min tadchil adžnabí. *Al-Wasat* [online]. Tripoli: al Wasat, 16. 4. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <http://alwasat.ly/news/libya/242213>

SILANDER, Daniel; WALLACE, Don; JANZEKOVIC, John. Timeline: The rise of the Islamic State of Iraq and the Levant. In: SILANDER, Daniel, WALLACE, Don; JANZEKOVIC, John, ed. *International Organizations and The Rise of ISIL: Global Responses to Human Security Threats (Global Politics and the Responsibility to Protect)*. London: Routledge, 2016, s. 21-26. ISBN 1138689378.

SCHNELZER, Nadine. *Libya in the Arab Spring: The Constitutional Discourse since the Fall of Gaddafi*. Wiesbaden: Springer VS, 2015. ISBN 978-3-658-11381-0.

SMITH, Henry. The South. In: PICK, John. *The 2011 Libyan uprisings and the struggle for the post-Qadhafi future*. New York: Palgrave Macmillan, 2013, s. 175-191. ISBN 978-1-137-30808-5.

Special Report: Libya's Tribal Dynamics. *Stratfor Worldview* [online]. Austin: Stratfor Worldview, 25. 2. 2011 [cit. 2019-04-23]. Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/special-report-libyas-tribal-dynamics>

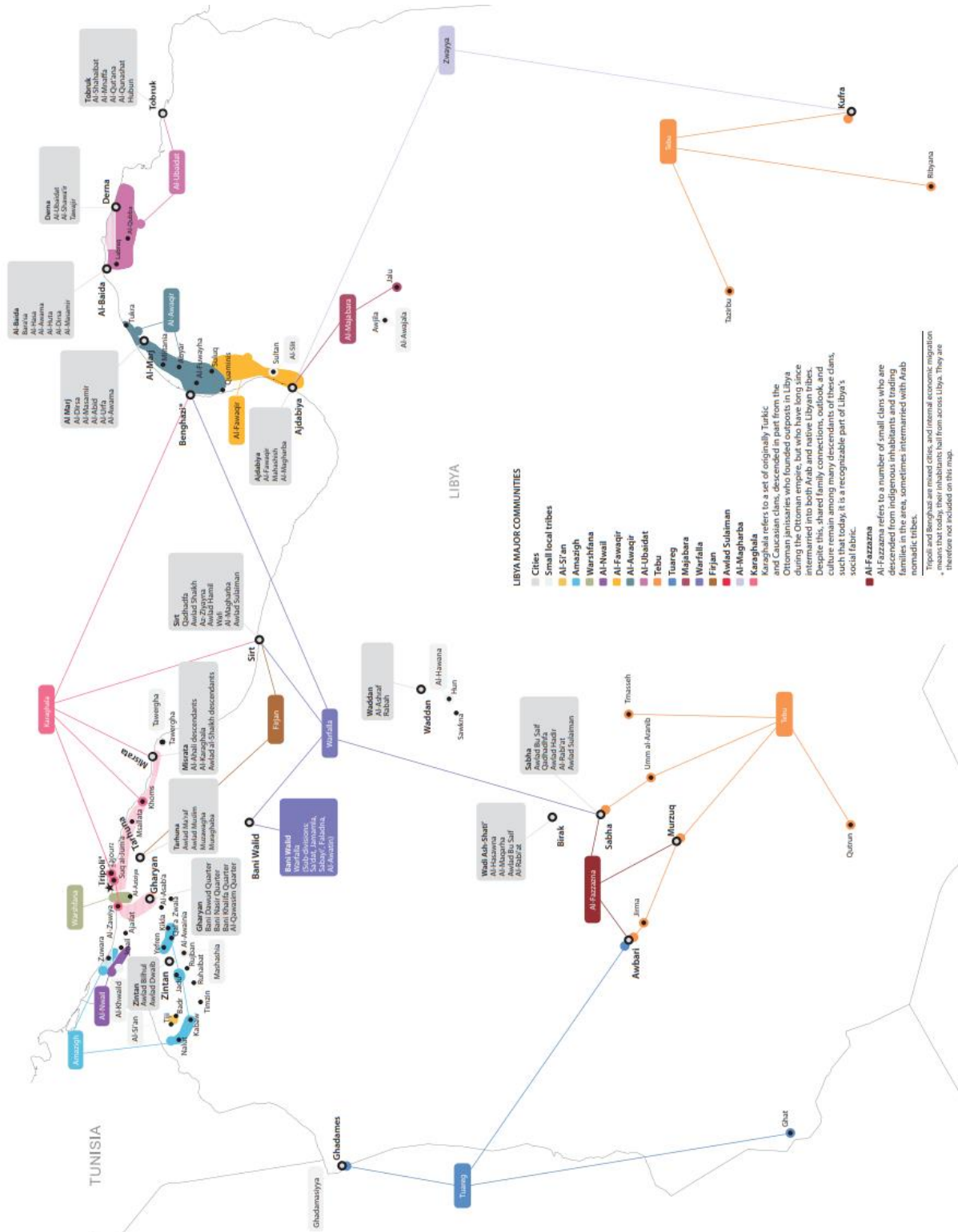
Taskforce deployed to S. Libya to end tribal clashes. *Anadolu Agency* [online]. Tripoli: Anadolu Agency, 7. 2. 2016 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.aa.com.tr/en/politics/taskforce-deployed-to-s-libya-to-end-tribal-clashes/517626>

Tebu and Tuareg tribes unite under GNA umbrella to curb LNA advances in Southern Libya. *Libya Analysis* [online]. Tripoli: Libya Analysis, 12. 2. 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <http://www.libya-analysis.com/tebu-and-tuareg-tribes-unite-under-gna-umbrella-to-curb-lna-advances-in-southern-libya/>

VANDEWALLE, Dirk. *Libya since Independence: Oil and State-building*. Ithaca: Cornell University Press, 1998. ISBN 978-0801485350.

WATANABE, Lisa. *Islamist Actors: Libya and Tunisia*. Zurich: Center for Security Studies, 2018.

Obr. 3: Přehledová mapa libyjských kmenů

Zdroj: *Tribe, security, justice, and peace in Libya today* [online]. Washington: United States Institute of Peace, 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.usip.org/sites/default/files/PW118-Tribe-Security-Justice-and-Peace-in-Libya-Today.pdf>

8 RESUMÉ

The historical roots of the current disintegration of Libya: Analysis of internal resources

The aim of this bachelor thesis is to find out the nature of the factors that led to the disintegration of Libya. I focus on the analysis of internal factors or sources of mentioned disintegration. It is not easy to precisely diversify and identify individual parties to the conflict because the interests of most of them are very similar. The main factors which led to the disintegration are tribalism, oil as a strategic raw material and political Islamism. The main task of this work was to find out the role of individual factors in the process of disintegration.

Based on my findings, tribalism has the greatest effect. The problem of tribalism is its antipathy to the state institution. In many cases, it replaces a dysfunctional state and guarantees protection and basic human needs to Libyans. Under certain conditions, the tribe can be described as a wider family, as most of its members are blood-bound. For these reasons, state-building is a very demanding and lengthy process to which Libyan society isn't fully prepared yet.

Libya has been undergoing a massive crisis since 2011 that has intervened to the lives of most Libyans. The difficult situation is exacerbated by the political crisis and civil war. Nowadays, GNA and HoR stand against each other, competing for power over the lands. The importance and support of Islamism had the greatest impact on internal politics from 2012 to 2014. After their defeat in elections, they began to show a defensive policy against liberalists. This legitimizes LNA in the fight against Islamists, thereby at the same time LNA acquire control over oil areas. Particular chapters of the work make an effort to define elementary description of the above-mentioned factors.